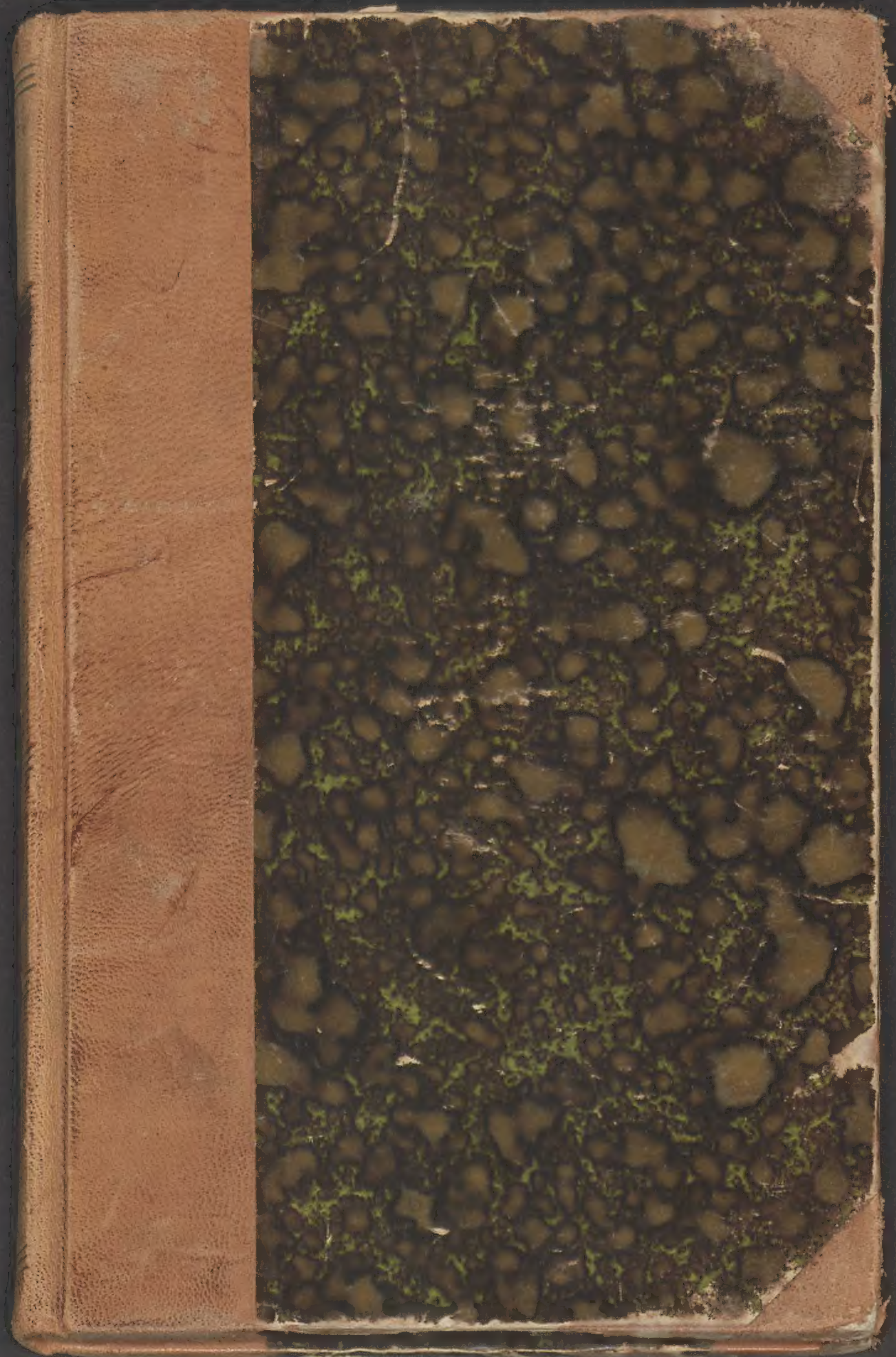
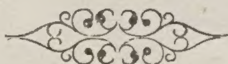

LILJA

Eysteins Ásgrímssonar.

Lilium

poëma islandicum

quod ad Matrem Dei celebrandam

cecinit

Eysteinn Ásgrímsson

Canonicus Regularis.

(circa 1350).

Havniae.

Apud Fratres Berling a N. H. Stenderup.

MDCCCLVIII.

Parisiis. New-York. Christiania.

LE LIS,

poême islandais

en l'honneur

de la Mère de Dieu

par

Eystein Ásgrímsson

Chanoine Régulier, vers 1350,

avec une introduction en islandais et en français.

Copenhague.

Imprimerie de Berling frères par N. H. Stenderup.

1858.

Formáli.

Kvæði það, sem Lilja er kallað, er ort til heiðurs þeirri, sem in helgu rit (S' Luc.) segir að allar ættkvíslir skuli kalla „hina sælu.“ Oss virðist sem það hljóti að draga til sín huga allra þeirra manna, sem hyggja nokkuð að hinum fögru vísindum og sögunni, og að þeirri dýrð, sem til heyrir kirkju Jesú Kristí og þeirri velferð mannkynsins, sem hún leiðir af sèr.

Í bókmenntalegu tilliti er Lilja eitthvert hið merkilegasta verk frá miðöldunum, því enn muna menn eptir hinu fornkveðna: „öll skáld vildu Lilju kveðit hafa.“ Í guðfræðislegu tilliti jafnast Lilja við, og er enda stundum fegri en rit hins helga Bernard's og Hexameron hins helga Basiliusar ens mikla.

Enn fremur er Lilja merkileg í sögulegu tilliti, því hún lýsir þeirri menntun, sem komin var til Íslands á miðöldunum, til þessa lands, sem á 16. öld var med ójöfnuði og svikum hrifið úr faðmi kirkjunnar, og allt upp frá þeim tíma allt af hefur

sokkið dýpra og dýpra í eymd og niðurlægíngu. Íslendíngar hafa varðveitt margar menjar frá katólskri tíð; og það á mikið vel við þetta land, sem hinn heilagi Augustinus segir, sem ætíð tekur svo ágætlega fram hina óbifanlegu kenníngu kirkjunnar: „Þeir sem komnir eru af þeim foreldrum, sem ekki játa hina almennu (ɔ: katólsku) kirkju, og leita sannleikans með várúðarsamri kostgæfni, viðbúnir til að láta leiðrèttast, þangað til þeir hafa fundið hann, mega ekki álítast að vera villumenn" („qui ex haereticis parentibus nati quaerunt cautâ sollicitudine veritatem corrigi parati dum invenerint, non sunt inter haereticos deputandi"). Því ef menn alment þekktu hina katólsku kirkju, eins og hún er í raun og veru, en ekki af ónákvæmum fràsögum sumra danskra og þjóðverskra manna, þá mundu bæði hinir prótestantisku prestar, og þjóðin fegin taka á móti sannleika Jesú Kristí i hinni almennu (ɔ: katólsku) kirkju.*)

Í trúarlegu tilliti hefur Lilja miklu meiri þýðíngu nú á dögum, en hún nokkurntíma hefur áður haft, og eru til þess tvær orsakir: í fyrsta lagi hinn undursamlegi viðgángur katólskrar trúar á seinustu tímum**), og í öðru lagi það, að Prótestanta kenníng

*) Hèr um má saman bera bók, sem prentuð er í Kaupmannahöfn, og heitir: „Den rette evangeliske Lære, beviist ved den hellige Skrifts tydelige og ufeilbare Ord. Kjöbenhavn og Christiania, 1858. Hos Möller, Særtegaden 120 A."

**) Sjá: den christelige Kirkes Tilstand i det 19. Aarhundrede er et Beviis for dens Guddommelighed. Kjöbenhavn 1858. Hos Möller, Særtegaden 120 A.

er farin að standa á veikari fótum en fyr, og flestir þeirra sem nokkuð kveður að og dugur er í, renna nú huga sínum til forfedranna og þeirra hinnar almennu og heilögu kirkju, sem þeir játuðu. — Hjá Prótestöntum er valdi kirkjunnar steingt saman við hið veraldlega vald, og það svo herfilega, að slíkt ástand hefur aldrei átt sèr stað með heiðíngjum; af þessari samanblöndun veraldlegs og andlegs valds leiðir það, að menn gleyma tign ens innra lífs og ágæti dygðanna. Lilja sýnir það augljóslega, að þessi gleymska ollir því, að menn tigna svo lítið móður Guðs, sem ekki gerði sig fræga med ljómandi afreksverkum, heldur er hún fyrirmynd í hreinum dygðum, þóknanlegum fyrir augliti drottins. Þegar menn gánga um Katakombana*) undir Rómi, þá sjá menn við hliðina á legsteinum píslarvottanna mynd Maríu meyar og píslarvottarnir lètu þó líf sitt einmitt til þess, að forðast alla afguðadýrkun eða tilbeiðslu mynda; þeir, sem hètu á ina helgu mey, kunnu betur að greina það frá myndadýrkun en þeir, sem hjuggu Jón Arason. Í hinum prótestantiska hluta Svissaralands hafa katólskir menn dómkirkju í borg Calvíns (Genf) og prestur þeirra býr í því sama húsi, sem Calvin fyrrum bjó í —

*) Katakombarnir eru stórar byggíngar undir borgum (t. a. m. París, Rómi &c.), eptir fornmenn, og þángað flýðu menn í hinni fyrstu kristni undan ofsóknum heiðíngjanna til að dýrka guð Sjá „Fabiola, eller katakombernes Kirke" eptir Cardinal Wiseman, einhveru hinn lærðasta mann, sem nú er uppi.

og einmitt í þessum sömu fylkjum hafa Prótestantar sjálfir, lýst því yfir, að skyldugt væri að halda heilagan boðunardag Maríu, vegna þess, að tignun innar helgu meyjar er hin fegursta og æðsta hvöt til að tigna kvennlegt ágæti. Fyrir fjórum árum hefur ein prótestantiskur maður, eptir að hann hafði lesið hið prússneska dagblað Prótestanta, sem lætur í ljósi gremju sína yfir því, að Prótestantar ekki skuli hafa orðið fyrri til en katólskir að skýra og aðhyllast hinn óflekkaða getnað innar helgu meyjar, sem er svo samhljóða hinum fornu lítúrgíum og kenníngunni um guðdómleika Jesú Kristí — þessi prótestantiski maður hefur sagt: „þetta er satt, og jeg mun því játa hina almennu (katólsku), kirkju, til þess jeg megi verða einn af þeim, sem hin helgu rit tala um, þá er þau nefna ina helgu mey, sem allir eiga að heilsa, svo sem hinni „sælu.“ Enn í dag stendur hátíð getnaðar innar helgu meyjar hinn 8. dag Decembers í hinu íslenzka tímatali, og það þarf mjög litla þekkíngu á hinni fornu kristni til þess að skilja, að þessi hátíð sannar, að menn á Íslandi, eins og í katólskum löndum, trúðu á óflekkadan getnað þeirrar, sem er „full náðar“. (Luc. 1.); Með orðinu óflekkaður tigna menn fæðíngu Jesú, sem var guð og maður, Maríu og hins helga Jóhannesar, af því þau vóru fædd án syndar, en ekki getnaðinn nema með tilliti til Jesú og Maríu, af því þau voru getin án syndar; Jesús eptir sinni náttúru, María fyrir verðskuldun Jesú Kristí.

Það er ekki einúngis guðfræðin, sem getur san-

nað tignun Maríu jafn ljóslega og hverja aðra heilaga kenníngu, heldur sannar líka heimspekin þessa tignun*), svo sem þá, sem er eitt aðal-meðal til að unna frelsaranum.

Hinn heilagi, sem sjálfur er hreinn og án syndar, hlaut að velja hinn hreinasta veg sem til var, til þess að birtast á líkamlegan hátt, í sínu hreina og syndlausa eðli, þá er hann vildi leysa mannkynið frá fyrirdæmíngunni**). Hin helga mey má ekki skoðast svo sem aðrir menn, því með því að drottinn fann hana eina verðuga til þess að vera vegurinn fyrir holdgan guðdómsins þá hefur hann staðfest óendanlegt djúp á milli hennar og mannanna; hann hefur sveiflað um hana þeim guðdómsins ljóma, sem er bjartari en allra píslarvottanna dýrð.

Ef þèr álítið Jesúm Kristum fyrir hversdagslegan mann, og þá náttúrlega þýðíngarlausan sem frelsara og endurlausnara, þá þarf María ekki að vera annað en eins og hver önnur kona; — en ef

---

*) Aug. Nicolas, la Vierge Marie et le plan divin, Paris 1856.

**) því kallast og María: janua caeli, dyr himins, causa nostrae laetitiae, orsökin gleði vorrar, foederis arca, örk sáttmálans — því hún er milli Krists og vor; sb. orð hins heílaga Irenaeusar, Contr. haeres. Lib. III cap. „Sicut Eva inobediens facta, et sibi et universo generi humano causa facta est mortis, sic et Maria, Virgo obediens, et sibi et generi humano causa facta est salutis.“ (Eins og Eva gerðist óhlýðin og varð orsök til dauðans fyrir sig og gjörvallt mannkynið, eins varð María, in hlýðna mær, vegurinn fullsælunnar fyrir sig og mannkynið).

þèr trúið því, að Jesús Kristur sè sá sem hann er, sonur guðs, frelsari og endurlausnari mannanna, þá hljótið þèr einnig að trúa því, að Maria sè meira en kona, heldur helguð af hinum heilaga og hreina. Hún er **heilög**: óflekkuð og þó móðir; mannleg og þó guðdómleg; manns móðir og um leið guðs móðir.

Eysteinn Ásgrímsson var múnkur af Ágùstínusar reglu í þykkvabæ; hann var útnefndur 1358 til að vera visitator á Íslandi, og dó á Helgasetri við þrándheim 1361 eður 1366.

Vèr höfum látið fylgja með latínska þýðíngu sem er breytt eptir þeirri sem Páll Hallsson hefur gert, og prentud er í Kaupmannahöfn 1773. Hann hefur og gert aðra þýðíngu í ljóðum, en hún er bæði ónákvæm, heiðin og smekklaus (nema fyrsta „versið"), og kemst í engan samjöfnuð við frumeritið. Her sjá menn eitt af hinum venjulegu dæmum upp á það, hvernig Protestantarnir fara að, þegar þeir eru að áfella mótstöðumenn sína (katólska) fyrir það, sem þeir eru sjálfir sekir í; því í því að þýðandi þessi sjálfur innleiðir heiðin goð og hefur um hönd griska og rómverska trúarvillu í þessu kristilega kvæði, þá ásakar hann höfund þess líka fyrir trúarvillu, fyrir það hann yrki lof um hina helgu mey. Fyrirsögnin á hinni ljóðuðu þýðíngu er næsta kátleg. Menn geta ekki annað en rennt huganum í sömu átt og Dr. Faber, sem er frægur rithöfundur á Englandi og í Bandafylkjunum, fyrrum protestantiskur prestur, en

játaði hina almennu (katólsku) kirkju ásamt með hundrað öðrum lærðum mönnum frá háskólanum í Öxnafurðn; hann segir: að það sè eins vitlaust, að ímynda sèr að tignun hinnar óflekkuðu guðs móður komist í bága við tilbeiðsluna á Jesú Kristi, eins og það sè hlægilegt, ef menn ímynduðu sèr að elskan til náúngans mundi hindra menn frá að unna drottni sínum, því það leiðir hvert af öðru.

Avant-propos.

La publication d'un poëme islandais datant du commencement du XIV. siècle, et inspiré par Celle, que, selon l'expression du St. Esprit (s. Luc. Ch. 2) toutes les générations doivent „appeller Bienheureuse,“ intéressèra tous les hommes voués aux lettres, aux études historiques, et aux glorieux progrès du Catholicisme si intimément liés au bonheur de l'humanité.

Sous le rapport littéraire, ce poëme du Moyen-âge est un chef-d'oeuvre, et un proverbe islandais dit: „tous les scaldes (poëtes) auraient été heureux d'avoir composé Lilium.“ Comme inspiration religieuse, l'auteur rappelle, égale et parfois surpasse s. Bernard et l'Hexaëmeron de s. Basile le Grand.

Si on connaît ces deux écrivains, si on veut approfondir le Génie du Christianisme, on ne s'etonnera pas que l'auteur du Lilium emploie près de 30 strophes comme introduction avant de parler de la S. Vierge. Il imite en cela Dieu, qui a préparé le monde pendant plusieurs siècles à être capable de

recevoir sur la terre, la Vierge Immaculée et par Elle Son Verbe Incrée.

Malgré la différence du génie des deux langues, la traduction a été faite aussi exacte et littérale que possible. Il faut toute fois ne pas oublier le point de vue essentiellement catholique où se place l'auteur, pour bien saisir certains passages d'une énergie qui fait souvent songer au Dante, comme celui, par exemple, où il s'écrie (Strophe IX): Caecum invenit ibi (in inferno) patrem suum, diabolum, immensa violentia quem cruciat igne, c'est à dire: l'ange, déchu, à cause de sa „violence immense" et de sa révolte contre Dieu, tombe en enfer et y trouve, cette même violence sa fille pour le châtier éternellement*).

---

*) On peut remarquer à cette occasion l'habitude bien connue du protestantisme d'accuser ses adversaires, en retournant contre eux les fautes dont lui-même est coupable. Un traducteur protestant de Lilium, Paul Hallerus, après avoir introduit dans le pieux et national poëme islandais les dieux de la Grèce païenne, dont il n'était fait aucune mention dans l'original, accuse l'auteur du Lilium de superstition, pour ses louanges de la Mère de Dieu. Or, ainsi que le fait observer le Dr. Faber, auteur moderne si estimé en Angleterre et aux Etats-Unis, (jadis ministre protestant, mais converti depuis au Catholicisme, avec une centaine de ses savants confrères d'Oxford,) il est aussi absurde de supposer que le culte humain de la Mère Immaculée de Dieu empêche le culte divin de Jésus-Christ, que de croire que l'amour du prochain empêche l'amour de Dieu, car l'un suppose l'autre. Et pour prouver par un exemple que parfois les erreurs des traduc-

Lilium offre également un intérêt historique, comme témoignage du degré de civilisation où était parvenue l'Islande au Moyen-âge.

Malheureusement, cette civilisation n'a fait que décroître, depuis que le pays a été arraché du sein de l'Eglise, par la force et la ruse au XVIme siècle. Il faut ajouter cependant que le peuple a conservé beaucoup de souvenirs catholiques, et les paroles de S. Augustin, qui expriment si bien la doctrine constante de l'Eglise, savoir: „qui ex hæreticis parentibus nati quærunt cautâ sollicitudine veritatem, corrigi parati dum invenerint, non sunt inter hæreticos deputandi," peuvent s'appliquer à l'Islande. Si le Catholicisme, au lieu de n'être

---

teurs protestans ne s'expliquent que par une ignorance complète du catholicisme ou par une évidente mauvaise foi, nous citerons ce fait que le professeur Werlauff de Copenhague, en donnant la traduction d'un itinéraire islandais du XII. siècle, dit en latin que Rome possède quinque cathedræ Episcopales, tandis que l'original n'a que le mot „cinq églises principales," et qui devait être traduit par Basilicae.

Nous ajouterons enfin, comme dernier témoignage, de l'esprit qui anime le protestantisme que tandis que dans les seminaires de l'Eglise Catholique on connait à fond toutes les objections d'Arius, Pelagius, Luther, Calvin et autres ennemis de l'Eglise, au seminaire de Reykjavik p. ex. les Danois n'ont laissé pénétrer que les Livres les plus pauvres, les moins propres à éclairer l'esprit qu'aient produits le Danemark et l'Allemagne, en ayant soin de laisser de côté les theologiens plus sérieux de l'Allemagne, de l'Angleterre, de la France etc.

connue des Islandais actuels que par les travestissemens odieux dont l'outragent quelques fanatiques écrivains danois de la secte luthérienne*) leur avait eté révélé dans son vrai caractère, nul doute que la population de l'Islande ne revînt d'elle-même et avec ardeur au culte de l'Eglise romaine, si vivant dans ses traditions nationales.

Au point de vue purement religieux, l'interêt du Lilium est aujourd'hui plein d'actualité, soit à raison des progrès du Catholicisme,**) soit à cause de la dissolution croissante qui menace le protestantisme, dont les membres les plus éminens jettent souvent leurs regard sur les souvenirs historiques des anciennes églises islandaises. Ce livre rappellera aux protestans toujours portés, comme l'étaient jadis les païens, à mêler les préoccupations politiques aux pensées réligieuses et à oublier le calme de la vie intérieure, que la mère du sauveur a été le parfait modèle des chaste set simples vertus du foyer domestique, les premières aux yeux de Dieu. Ils songeront, en le lisant, que l'image de Marie se trouve dans les catacombes, à côté des tombeaux de ces martyrs, qui ont préfére verser leur sang que de se soumettre au moindre acte d'idolatrie et pui savaient par con-

*) Voyez l'ouvrage publié à Copenhague sous le titre den rette evangeliske Lære, beviist ved den hellige Skrifts tydelige og ufeilbare Ord. Kjöbenhavn og Christiania, 1858.

**) Voyez le brochure publié à Copenhague sous le titre: den christelige Kirkes Tilstand i det nittende Aarhundrede.

séquent apprecier le culte de Marie, mieux que les bourreaux de Jon Areson, dernier Evêque Islandais.

Dernièrement, dans la partie protestante de la suisse, malgré les jalousies inspirées par les progrès du Catholicisme, au moment où on venait d'établir, dans la ville de Calvin, une cathédrale catholique, il a été publiquement déclaré qu'il fallait continuer à observer la fête de l'Annonciation de la S. Vierge, attendu que le respect de la Mère de Dieu est la base première du respect dû à la femme. Il y a quelque temps, un protestant exprimait, contrairement aux appréciations des journaux prussiens, le regret que les protestans n'eussent pas dévancé les Catholiques dans la déclaration du dogme de l'Immaculée Conception, si conforme aux anciennes liturgies et au dogme de la divinité de Jésus Christ, et un autre s'écriait: „je vou„drais devenir catholique, ne fût ce que pour ap„partenir aux générations dont parle d'Ecriture et „qui toutes doivent saluer Marie comme la „Bienheureuse"! Encore aujourd'hui le Calendrier Islandais indique la fête de la Conception de la S. Vierge, fixée au 8. Décémbre. Pour quiconque est un peu familiarisé avec la marche historique des idées chrétiennes, le fait seul de cette solennité prouve, qu'en Islande comme partout ailleurs, on croyait déjà à l'Immaculée Conception de celle qui est pleine de grâces (S. Luc. Ch. 1); car si en célèbrant la naissance de Marie, comme on célèbre surtout celles de Jésus, l'Homme-Dieu et de St. Jean, on constate qu'elle est née sans peché, il faut

qu'on reconnaisse que Marie aussi a eté concue sans pêché, c'est-à-dire immaculée, parceque on célebrait sa conception, comme celle de Jésus. La théologie, aussi bien que la déduction logique de tous les dogmes, prouve d'ailleurs jusqu'à la dernière évidence que le culte de Jésus contient nécessairement le culte de Marie, et un Christianisme étroit et borné peut seul établir une opposition contre le respect du à la mère de Dieu.

„L'adoration en esprit et en vérité de la divinié „invisible, a dit Leibnitz, est le sommet de toute la „réligion.“ L'avènement de cette vérité dans le monde est précisement le grand miracle du Christianisme et la preuve capitale de sa divinité. Honorer Marie professer Marie, c'est professer le Christianisme dans son acte de l'incarnation. C'est confesser que Jésus Christ est homme, puisqu'il est fils de la femme, c'est confesser qu'il est Dieu, puisque cette femme est mère de Dieu, c'est confesser enfin qu'il est Homme-Dieu, puisque c'est par une seule naissance que ces deux natures se sont unies pour former le Christ. En outre honorer Marie c'est honorer Dieu en esprit et en verité car dans aucune créature l'adoration en esprit et en vérité n'eclate plus qu'en Marie.

Celui qui est saint, pur et sans pêché, voulant delivrer le genre humain devait choisir pour son incarnation la vie la plus pure. La sainte Vierge ne peut donc être regardée comme semblable aux autres créatures, car Dieu, en la trouvant seule digne qu'être la voie de l'incarnation de la divinité, l'a élévée

infiniment au-dessus de l'humanité, et l'a entourée d'une auréole céleste, infiniment plus resplendissante que la gloire des tous les martyrs.

Si vous regardez Jésus Christ comme un homme ordinaire et par conséquent n'étant ni sauveur ni médiateur, Marie redescend au niveau des autres femmes; mais si vous croyez en Jésus Christ, fils de Dieu, sauveur et rédempteur des hommes, comme il l'est en vérité, vous devez aussi croire que Marie est spécialement sanctifiée par le Tout-puissant. Nous ne pouvons l'appeler par un nom plus beau que celui de vierge, parceque dans ce monde déchu la virginité est la plus belle fleur de l'innocence. Mais Marie est plus que cela; elle est sainte, pure et sans tâche, et cependant mère: Comme mère de Jésus Christ, l'Homme Dieu, elle est à la fois la mère d'un homme et la mère de Dieu. C'est le grand mystère divin que les hommes ne sauraient jamais pénétrer, mais qui contient en soi la réfutation du rationalisme moderne, car en constatant que Marie est conçue sans pêché, il constate que Jesus n'est pas seulement un homme conçu sans pêché, mais encore Dieu véritable. *)

---

*) Aug. Nicolas: la Sainte Vierge.

L'auteur de Lilium, Eysteinn Ásgrímsson, était réligieux au couvent des Augustins à Þykkabæ en Islande. D'abord Vicaire général pour l'ouest du diocèse de Skálholt, l'archevêque de Trondhjem le nomma, en 1358, Visitateur général des diocèses en Islande. Il est mort en 1361 ou 1366 au couvent Helgasetr près de Trondhjem.

Errata.

v. VI. eum pro id.
- IX. violantia pro violentia.
- LXV. pottentia pro potentia.

LILJA.

LILIUM.

I.

Almáttigr guð allra stètta,
yfirbjóðandinn engla ok þjóða,
ei þurfandi staði nè stundir,
stað haldandi í kyrrleiks valdi;
senn verandi úti ok inni,
uppi ok niðri, ok þar í miðju,
lof sè þèr um aldr ok æfi,
eining sönn í þrennum greinum!

II.

Æski ek, þín en mikla miskunn
mèr veitist, er ek eptir leita
af klökkum hug, því ek ynnist ekki
annat gott, nema af þèr, drottinn.
Hreinsa brjóst, ok leið með listum
loflig orð í stuðla skorðum,
stefnlig gjörð svá vísan verði
vunnin yður af þessum munni.

I.

Omnipotens deus omnium ordinum,
dominator angelorum et gentium,
non indigus locorum nec temporum,
locum tenens in tranquillitatis imperio,
simul regnans foris et intus,
superne, inferne, et ibi in medio,
laus sit Tibi per ævum et ætatem,
unitas vera in ternis distinctionibus.

II.

Opto, ut Tua magna misericordia
mihi praebeatur, quam quaero
moerenti animo, nam desidero nihil
aliud bonum, quam abs Te, Domine!
Purum fac pectus, et deduc arte
laudantia verba metri legibus,
ut eleganter exarata laus fiat
deducta Vobis ab hoc ore.

III.

Beiði ek þik, mær ok móðir,
í mínum hug, fyrir umsjá þína
renni mál af raddar tólum
rèttferðugast í vísum slèttum,
skír ok sæt af várum vörum
vorðin svá at mætti orðin
laugast öll í glóanda gulli,
guði væri ek þau skyldr at færa.

IV.

Fyrri menn, er fræðin kunnu
forn ok klók á sínum bókum,
slúngin mjúkt af sínum kóngum,
súngu lof með danskri túngu.
Í þvílíku móður-máli
meirr skyldumst ek, en nokkurr þeirra,
hrærðan dikt með ástar-orðum
allsvaldanda kóngi at gjalda.

V.

Sköpun ok fæðíng, skírn ok prýði,
skynsemi full, sú betri er gulli,
dreyrinn Krists af síðu sári,
syndalíkn ok dagligt yndi,
háleit von á himna sælu,
hrygðin jarðar neðstu bygða,
bjóða mèr í frásögn færa
fögur stórmerkin drottins verka.

III.

Oro Te, Virgo et mater,
in meo animo, ut Tuis auspiciis
profluat sermo de vocalibus instrumentis
dignus in versibus harmonicis (simplicibus),
clara et dulcia de nostris labiis
ut verba enata
tingantur omnia in rutilanti auro —
Deo deberem illa offerre.

IV.

Priores homines, qui scientias calluere
antiquas et sapientes, in suis libris,
elaboratas artificiose de suis regibus
cantaverunt laudes danicâ linguâ.
Tali materno sermone
magis obligor quam ullus eorum
devotum carmen cum amoris verbis
omnipotenti regi solvere.

V.

Creatio et generatio, baptismus et ornatus,
ratio plena, quæ melior est auro,
sanguis Christi de lateris vulnere,
remissio peccatorum, et quotidiana jucunditas,
excelsa spes caelestis beatitudinis,
miseria terrae infimorum domiciliorum,
jubent me referre
pulchra miracula dei operûm.

VI.

Herra guð, sá hverjum er dýrri,
himin ok jörð í fyrstu gjörði,
prýddi hann með þrisvar þrennum,
þat er rètt trúa mín, englastèttum;
áðr var hann þó, jafnt ok síðan,
ærinn sèr, enn skepnan veri;
gjörði hann heim, ok teygði tíma,
tvá jafnaldra í sínu valdi.

VII.

Mektarfullr er af bar öllum
í náttúru ok skærleik sínum,
skaptr góðr skein í prýði
skapara næstr í vegsemd hæstri;
eigi lèt sèr allvel nægja
engill makt, þá er hafði fengit;
meðr ofbeldi öðlast vildi
æðra sess ok virðíng bæði.

VIII.

Fýstist hann með ofsa æstum
at við líkjast yfrit ríkum
guðs eingetnum syni, en síðan
sèr nægjandisk engum vægja.
Fúll metnaðrinn er með öllu
óvarligr, sem ritníng prófar,
at ætla sèr við dýran drottinn
deila megn; en hversu vegnar?

VI.

Dominus deus, qui omnibus est clarior,
caelum et terram in principio creavit,
ornavit eum ter ternis,
hæc est recta fides mea, angelorum ordinibus;
prius erat tamen, æque ac exinde,
sufficiens sibi, quam creatura fuit;
fecit mundum et extendit tempus,
binos æquales, in suâ potestate.

VII.

Potens, qui cunctis præcellebat
naturâ et claritate suâ,
creatus bonus fulgebat magnificenter,
creatori proximus honore summo;
non bene erat contentus
angelus potestate, quam acceperat,
cum violentia occupare voluit
celsiorem sedem et dignitatem.

VIII.

Cupiit ferociâ aestuanti
similis fieri magnopere potenti
dei unigenito filio, sed exinde
sibi ipse sufficiens, nemini cedere.
Foetida superbia omnino est
imprudens, sicut scriptura testatur,
contra deum praepotentem
viribus certare; sed quomodo res se habebit?

IX.

Svá er greinandi, á samri stundu
sem engillinn tók at spillast,
sökðist hann með sínum grönnum,
sem blývarða, í djúpleik jarðar;
blindann fann þar föðr sinn fjandann,
feikt ofbeldi, er kvelr í eldi;
fávíss er sá, feðgin þessi
faðma vill, en siðunum spilla.

X.

Dagarnir sex at vísu vuxu
veltiligir um sjávar belti,
áðr en fengi alla prýði
jörð ok lopt, er drottinn gjörði,
pressat vatn í himininn hvassann,
hjörn ok eld, sem merkistjörnur,
hagl og dýr, sem fiska ok fugla,
fagran plóg sem aldinskóga.

XI.

Breytti guð, ok brá til hætti,
blóð ok hold af vatni ok moldu,
lèttan blástr af lopti næsta,
lífs heitleik af sólar reitum;
önd ok þar til síðan sendi,
sú er skiljandi drottins vilja,
leið kunnandi um líkams æðar,
líf skínandi af helgum anda.

IX.

Ita referri debet, eodem momento
quo angelus corrumpi coepit
submersus est unacum suis vicinis,
instar plumbei cumuli, in profundum terrae;
caecum invenit ibi patrem suum, diabolum,
immensa violantia quem cruciat igne;
stultus est is, qui patrem et filiam istam
amplecti cupit, et mores (bonos) corrumpere.

X.

Dies sex increscebant
volubiles circa Oceani zonam,
priusquam consequerentur integrum ornatum
terra et aër, quem Deus creaverat,
compressam aquam in caelum sublime,
glaciem et ignem, et signa stellarum,
grandinem et animalia, et pisces et aves,
pulchras fruges, et arbores florentes.

XI.

Mutabat Deus, et novum iniit modum,
sanguinem et carnem de aquâ et pulvere,
levem flatum de aethere proximo,
vitae calorem de solis regionibus;
animam quoque exin misit,
illa est intelligens Domini voluntatem,
viam sciens per corporis venas,
vita fulgens de Sancto spiritu.

XII.

Sjá er líðandi maðr af móður —
moldu, ok þó með skæru holdi,
Adam nefndr, er alls í heimi
átti ráð með frelsi ok náðum;
höfginn rann svá hægr á þenna
heimsstýranda, ok fèkk hann skíra
anda-gipt, þá er síðan sýndi,
svá vorðinna spádóms orða.

XIII.

Út leiðandi af Adams síðu
Evu brátt, sem Moyses váttar,
vist með æru, vald ok ástir,
at vísu gaf hann þeim Paradísar,
þángat til er þau með englum,
þat er blíðan mest, lifðu síðan
með afsprengi allt þat fengi
æfinliga, ok þakkir gæfi.

XIV.

En at verðleikann vissi á jörðu,
ef vyrði sök til himna dýrðar,
boðorðit eitt hinn blíði drottinn
býðr þeim í skyldu at hlýða:
eplit eitt ek banna at bíta,
báðum ykkr, en þit munut ráða;
deyja skulut, ef efnit eigi
einfalt boð með dyggleik hreinum.

XII.

Ille est prodiens homo de matris
pulvere, et tamen splendidâ carne (prædutus),
Adam appellatus, qui omnia in mundo
in potestate habuit, in libertate et pace;
somnus fundebatur placidus super hunc
mundi rectorem, qui nactus est perspicax
ingenium, quam postea commonstravit
surgentibus prophetiae verbis.

XIII.

Educens de latere Adami
Evam mox, ut Moyses testatur,
habitaculum cum honore, potestate et amore
certe dedit iis Paradisi,
usque quo illi cum angelis,
hoc est gratia maxima! postea viverent
unacum progenie universâ ex iis nasciturâ
in aeternum, et gratias redderent.

XIV.

Sed ut meritum cognoscerent in terrâ,
quo promererentur caelorum gloriam,
praeceptum unicum clemens Dominus
iubet iis in officio observare:
pomo unico veto vesci
vobis ambobus, sed pro arbitrio agetis;
moriemini, si non observaveritis
simplex mandatum fide purâ.

XV.

Þrútnar, svellr, ok unir við illa,
engill bann, þat er hafði fengit,
firða sveit ef fædd á jörðu
fær þá vist, er sjálfr hann misti;
svá bruggandi dauðans dreggjar
duldist hann fyrir augsýn manna,
fjölkunnigr í einum innan
ormi, tók svá mál at forma.

XVI.

Svá prófandi segir við Evu:
„svara mèr skjótt, en því hefir drottinn
sætast ykkr blóm at bíta
bannat, en lofat þó flest allt annat?“
Svá fór þat, at svaraði Eva,
sem margbrugðinn fjandinn hugði,
„at við eigi lífs af leiðum
lèttliga hröpum á dauðans stèttir.“

XVII.

Lèttliga fann, sem ljósin vátta,
lèttleikann í svaranna reiki;
því treystist hann framt at freista,
flærðum settr, ok talar med prettum:
„eigi munut it Adam deyja,
andlitshvít, þótt eplit bítið,
heldr munut með heiðri ok valdi
horsk ok rík við guðdóm líkjast.“

XV.

Intumescit, turget, et aegre fert
angelus exilium, quo damnatus est,
si hominum turba, in terrâ prognata,
assequitur id habitaculum, quod amiserat;
sic miscens mortis faeces
latitabat a visu hominum
dolosus intus in quodam
serpente, et sic verba proferre coepit.

XVI.

Sic tentans Evam alloquitur:
„responde mihi statim: cur Dominus
suavissimum vobis fructum edere
interdixit, sed concessit tamen paene omnia cetera?"
Sic factum est, Eva respondit
veluti vafer hostis præviderat:
„ne nos de tramitibus vitae
levitate praecipitemus in mortis plateas."

XVII.

Facile invenit, ut lumina (ɔ: scriptura) testantur,
levitatem in responsorum vacillatione:
ergo ausus est ulterius tentare,
fraudibus imbutus, et loquitur dolose:
non tu et Adam moriemini,
pulchrâ faciè gaudentes, quamvis pomum comedatis,
multo magis cum honore et potentiâ
gloriosi et potentes De'tati assimilabimini.

XVIII.

Auðginnt mjök því at Eva trúði,
át hún blóm, en tapaði sóma,
ok til með sèr Adam teygði,
át hann nú þat, er vissi bannat;
uggði hann, at Eva stygðist,
ef neitaði bæn at veita.
Fjandinn gat svá í fyrstu blindat
feðgin vár með nógu dári.

XIX.

Refsar þeim at rèttum dómi
ríkr herra, fyrir ódygð slíka,
rak þau braut úr sæmdar sæti
snauð ok nökt í písl ok dauða.
Veltust aum í veslum heimi
víða lands, þar nær öll síðan
lýða kind með sárum syndum
sendist fram af Adams lendum.

XX.

Remman brast, sem rót af kvisti,
rann þá glæpr af hvárum til annars;
leið svá heimr um lánga tíma,
lífs andvana, en fullr af grandi.
Lètti hvárki ugg nè ótta,
eitt er mest, sem þó ferr at lesti:
opit helvíti búit með bölvi
bauð sik fram við hvers manns dauða.

XVIII.

Credula valde quia Eva credidit,
comedit fructum, sed amisit honorem,
et secum Adamum pellexit,
edit iste nunc id quod cognovit vetitum;
timuit, ne Eva irasceretur,
si negaret petitum facere.
diabolus potuit sic principio occaecare
parentes nostros multà fallacià.

XIX.

Punit eos justo judicio
potens Dominus ob infidelitatem talem,
expulit eos de honoris sede
egenos et nudos in cruciatus et mortem.
Pererrabant miseri in misero mundo
per multas terras, ubi fere totum exinde
hominum genus cum gravibus peccatis
emissum est de Adami lumbis.

XX.

Acerbitas provenit, veluti radix de ramo,
emanabat tunc scelus ex uno in alterum;
fuit sic mundus per longum tempus
vitae expers, sed plenus leti.
Cessabat neque timor neque metus,
unum est tamen, quod maximo est detrimento:
patens tartarus, plenus detestationum,
obtulit seipsum in cuiusque morte.

XXI.

Heimr er dauðr, hvat er til ráða?
Hvar getr þann, er sèr megi bjarga?
Hvergi; því at í synda saurgan
sannliga hverr at þýngir annann.
Eitt er til, þat vill ek vátta,
á ek grátandi frammi at standa,
at þú sjálfr, inn dýri drottinn,
dugir nú ferð, svá lífgut verði.

XXII.

Veitt er líf, þat varð ok mátti;
veitt er líf, þat Adam neitti;
sú miskunn á settum tíma
sendist fram af guðdóms hendi;
ljós í heim at lifandi kæmi,
lifandi víst, þat er kvaldar andir
tæki á braut úr djöfla-díki;
dýrð englanna slíku stýrði.

XXIII.

Tendrast öll, ok talar með snilli
túngan mín, af herra sínum;
um stórmerkin á hún at yrkja
yfirspennanda heima þrenna.
Bjúgr ok sárr í banni veri,
ok bandi rètt ins neðsta fjanda,
nema hjálpræðit guðs it góða,
gefit á jörð, mik leystan hefði.

XXI.

Mundus mortuus est, quid est consilii?
Ubi invenitur, qui sibi ipsi subveniat?
Nuspiam, nam in peccatorum luto
vere unus alterum aggravat.
Unum exstat, quod affirmabo,
debeo lacrymans stare,
ut Tu ipse, potens Deus
subvenias hominibus, ut vivificentur.

XXII.

Data est vita, qualis dari potuit et licitum erat;
data est vita, quam Adam denegavit;
hæc gratia constituto tempore
mittebatur de divinâ manu,
ut lumen in mundum vivum veniret,
vivum certe, quod excruciatas animas
eriperet ex diabolorum foveâ;
gloria (ɔ: rex) angelorum hoc effecit.

XXXIII.

Accenditur tota, et eloquenter loquitur
lingua mea de Domino suo;
de miraculis canere debet
eius qui amplectitur mundos tres.
Incurvatus et vulneratus in damnatione essem,
et in vinculo omnino infimi diaboli,
nisi salus Dei bona,
data terrae, me liberavisset.

XXIV.

Nær ok firr með skygnleik skírum
skipandi allt með syni ok anda
föðrpersónan engli einum
eyrindit býðr, en þessi hlýðir:
„Fljúg, ok seg þat Máríu meyju
mætri, þeirrar ek skal gæta,
minn einka son at holdi hennar
hlýðinnar vill björtu skrýðast.“

XXV.

Móðir oss er María þessi,
mektar-blóm, ok full af sóma,
glæsilig sem roðnust rósa,
runnin upp við lifandi brunna.
Rót ilmandi lítilætis,
logandi öll með skírleiks anda,
guði unnandi ok góðum mönnum,
guði líkjandi í dygðum slíkum.

XXVI.

Engi sèr ek at jarðnesk túnga,
enn háleiti stjörnu-reita
drottinn! þèr sem verdugt veri,
vandat fái nú stef til handa!
Sè þè dýrð með sannri prýði,
súngiun heiðr af öllum túngum,
eilífliga með sigri ok sælu,
sæmd ok vald þitt minnkist aldri!

XXIV.

Prope et procul intuitu perspicaci
ordinans omnia unacum Filio et Spiritû
Patris persona angelo cuidam
negotium mandat, ille vero auscultat:
„Vola, et dic Mariae virgini
egregiae, quae mihi erit curae,
meum unicum filium carnem eius
obedientis velle candidam induere".

XXV.

Mater nobis est Maria haec,
magnificus flos, plena decoris,
splendida tamquam rubra rosa,
crescens ad vivos latices.
Radix fragrans humilitatis,
flagrans tota castitatis spiritu,
Deum amans et bonos homines,
Deo similis in virtutibus talibus.

XXVI.

Nullam video terrestrem linguam,
celse stellarum regionum
Domine! Tibi quæ, ut dignum esset,
concinnare possit carmen (versum intercalarem)!
Sit Tibi gloria cum vero splendore,
cantata laus ab omnibus linguis,
in aeternum cum victoriâ et beatitudine,
honor et potestas Tua nunquam minuetur!

XXVII.

Leið, sigrandi páfugls prýði,
pentað innan firmamentum
Gabríel, sem geislinn sólar,
gleðiligr í loptin neðri.
Sendiboði kom sjöfalds anda,
svá er greinanda, at húsi einu;
sannr meydómrinn sat þar inni,
sjálft hreinlífit, gimsteinn vífa.

XXVIII.

Ok svá veik at meyju mjúkri:
„María, hlýð þú orðum várum,
frægast víf, þèr færi ek Ave,
full miskunn af sætum brunni;
saman gaupnandi sína skepnu
sannr höfðínginn engla ok manna
byggir þèr fyrir brjósti skæru,
blessuð mær, þú ert sprundum hærri!"

XXIX.

Heyrði ok trúði, en undrast orðin
júngfrú kyr, því vissi hún fyrri
aldri kvaddan mann á moldu
meðr þvílíkri tignar kveðju.
Fyrirbjóðandi henni at hræðast
höfuðengillinn talaði lengra:
„guð himnanna fram mun fæðast,
frúin skínandi, af holdi þínu."

XXVII.

Ferebatur, superans pavonis splendorem
pictum (fulgurans) per firmamentum
Gabriel, instar radii solis,
laeto vultu in aëra inferiorem.
Legatus venit septemplicis Spiritûs,
sic est referendum, ad domum quamdam;
vera virginitas consedit ibi,
ipsa castitas, gemma mulierum.

XXVIII.

Et deinde se convertit ad virginem dulcem:
„Maria, audi verba nostra,
celeberrima femina, Tibi fero Ave,
plena gratia de dulci fonte;
manu comprehendens suam creaturam
verus Dominus angelorum et hominum
habitat Tuum intra pectus purum,
benedicta virgo, Tu es feminis excelsior!“

XXIX.

Audivit et credidit, sed miratur verba
virgo tranquilla, quia novit prius
nunquam salutatum hominem in terrâ
tali honoris salutatione.
Prohibens eam timere
archangelus locutus est porro:
„Deus caelorum nasciturus est,
Domina clara! de carne Tuâ.“

XXX.

Frèttir hún þá, með hverjum hætti
henni beri til fögnuð þenna,
borgar múrr svá brysti hvergi
bygð geymandi hreinleiks dygða?
Engill segir, at ei muni syndgast
júngfrú blíð, því sveininn smíðar
haglig myndan heilags anda,
hold ok bein af líkam hreinum.

XXXI.

Loptin öll af ljósi fyllast,
legir ok grund þá stóðu ok undrast,
kúgut sjálf svá nærri nógu
náttúran sèr ekki mátti;
giptist öndin guðdóms krapti,
góðu huldist Máríu blóði,
glaðrar dvelst í júngfrúr iðrum
ein persónan þrennra greina.

XXXII.

Hjörtun játi, falli ok fljóti
fagnaðar laug af hvers manns augum,
æ þakkandi miskun mikla,
minn drottinn, í holdgan þinni!
Sé þèr dýrð með sannri prýði,
súnginn heiðr af öllum túngum,
eiliflíga með sigri ok sælu,
sæmd ok vald þitt minnkist aldri!

XXX.

Sciscitatur tunc, quomodo
Sibi obveniat laetitia haec,
munimentum ut disrumpatur nullibi
habitaculum servans castitatis virtutum?
Angelus respondit: non fore peccaturam
virginem almam, nam puerum condet
apta formatio sancti Spiritûs,
carnem et ossa de corpore puro.

XXXI.

Caeli omnes lumine implentur,
aquae et terra constiterunt, et admirantur,
afflicta ipsa ùt paene satis
natura se non temperaret;
jungebatur anima divino numini,
bono induebatur Mariae sanguine,
laetae moratur in virginis visceribus
una persona ternae distinctionis.

XXXII.

Corda confiteantur, decidat et profluat
laetitiae fons de cuiusque hominis oculis,
semper gratias agens pro misericordià magnâ,
mi Domine, in Tuâ incarnatione!
Sit Tibi gloria cum vero splendore,
cantata laus ab omnibus linguis,
in aeternum cum victorià et beatitudine,
honor et potestas Tua nunquam minuetur!

XXXIII.

Fimm mánuðum ok fjórum síðan
fæddist sveinn af meyju hreinni,
skygnast sem þá glerið í gegnum
geislinn brár fyrir augum várum;
glóar þar sól at glerinu heilu:
gleðiligt jóð svá skein af móður,
at innsigli höldnu hennar
hreinferðugra meydóms greina.

XXXIV.

Enginn heyrði, ok engin urðu
jöfn tíðindi fyrr nè síðar;
bæði senn var mey ok móðir,
mann ok guð bauð trúan at sanna;
loptin súngu komnum kóngi
kunnigt lof, þar hirðar runnu:
himna dýrð er hneigð at jörðu,
hèr samtengdust menn ok englar.

XXXV.

þó var ei svá rík, at reifa
ræsis móðirin ætti góða,
því var kóngrinn hörðu heyi
huldr, at mætti hann firrast kulda.
Umsníðníngar Jesú prýði
átti dagr frá fæðíng váttar,
æsist blóð um líkam ljósan,
laga minnilig tár af kinnum.

XXXIII.

Quinque menses et quattuor post
natus est puer de virgine purâ,
perspicacissimum veluti quum per vitrum
radius vibrat coram oculis nostris;
splendet ibi sol, vitro integro:
jucunda proles ita fulgebat de matre,
sigillo salvo eius
castarum virginitatis virtutum.

XXXIV.

Nemo audivit, et nulla exstiterunt
talia nova, antehac vel postea;
simul erat virgo et mater,
hominem et Deum jussit fides nos credere;
caeli cantabant advenienti regi
inclytam laudem, ubi pastores agebant:
caelorum gloria est deflexa ad terram,
hic conjungebantur homines et angeli.

XXXV.

Nec tamen tam dives erat, ut fascias
regis mater possideret bonas,
quare rex rigido foeno
coopertus est, ut effugeret frigus.
Circumcisionis Jesu solennitatem
octavus dies a generatione eius testatur;
aestuat sanguis per corpus candidum,
defluunt notabiles lacrymae de genis.

XXXVI.

Á þrettánda dag til drottins
dýrðar-menn, er ríkjum stýrðu
austr í heim, með offri kómu,
úngan mann at heiðra þannig.
Umrennandi sex at sinnum,
sex daga grein, ok fjórum einum,
offrast kaus fyrir oss at vísu
Jesús sjálfr í musteris hválfi.

XXXVII.

Vígðist oss, þá er vatni dögðist
valdr himnanna á þrítugs aldri,
Jórdánar við æðar hreinar
Jón Baptista drottni þjónar.
þessi ástvinrinn Jesú Kristí
er nú váttr, at þann dag mátti
samskínandi á grænni grundu
guðs þrenníng með lýðum kennast.

XXXVIII.

Finn ek, allt at mannvit manna
mæðist, þegar um skal ræða
máttinn þinn, enn mildi drottinn,
meiri er hann enn gjörvallt annat.
Sè þèr dýrð með sannri prýði,
súnginn heiðr af öllum túngum,
eilífliga með sigri ok sælu,
sæmd ok vald þitt minnkist aldri.

XXXVI.

Decimo tertio die ad Dominum
illustres viri, qui regna gubernabant
in Oriente, cum oblationibus veniebant,
ut infantem sic honorarent.
Elapsâ sexies
sex et quattuor dierum epochâ
offerri exoptavit pro nobis
Jesus ipse sub templi arcubus.

XXXVII.

Nobis consecratus est, quum aquâ irroraretur
gubernator caelorum tricenarius;
Jordanis apud latices puros
Johannes Baptista Domino ministrat.
Hic intimus amicus Jesu Christi
est nunc testis, eodem die
communiter fulgentem in viridi campo
Dei Trinitatem hominibus innotuisse.

XXXVIII.

Comperior, omnem intellectum hominum
deficere, quando celebrare debet
potentiam Tuam, clemens Domine,
maior est ea quam omnia alia.
Sit Tibi gloria cum vero splendore,
cantata laus ab omnibus linguis,
in aeternum cum victoriâ et beatitudine,
honor et potestas Tua nunquam minuetur!

XXXIX.

Undrast tók inn forni fjandi
fæddan mann, en skilja var bannat,
ok því líkt, sem andinn segði
orðin slík af túngu forðum:
„þykkir mèr, sem nýjúng nokkur
nálgist heim ok ættir beima;
eitthvat klókt mun drottinn dikta,
duldr emk þess; þat ferr at huldu.“

XL.

„Jesúm tigna engla rásir
uppi ok niðri í heimi þriðja,
stjörnu-ljós ok færðar fórnir,
friðar samband á hverju landi;
slík afla mèr sóttar-auka
sönn stórmerkin, veitt hjá mönnum;
kvíði ek við, hans remmíng ráða
ríði mèr at báðum síðum.“

XLI.

„Föðrætt hans trúi ek fáir munu hitta,
en finnst móðernit hèr með þjóðum;
því er atferðin Jesú burðar
undarlig, svá skil ek þat varla.
Ekki er mèr á þessum þokki,
þann veg ferr þeim únga manni;
aldri var sjá fyrri á foldu
fæddr maðr, ek næsta hræddumst.“

XXXIX.

Mirari coepit vetus ille hostis
natum hominem, sed intelligere vetitum erat,
et ei erat simile, quasi spiritus protulerit
verba haec de linguà olim:
„videtur mihi novum quoddam
appropinquare mundum et genus hominum;
aliquid subtile Dominus excogitabit,
occulitur id mihi; clam fit."

XL.

„Jesum honorant angelorum chori
superne, inferne, in mundo tertio,
stellarum lumina et allatae oblationes,
pacis vinculum in quàcumque terrà;
haec augent mihi dolorem
vera miracula, exhibita apud homines;
anxius sum, eius robur consiliorum
mihi constricturum fore utrumque latus."

XLI.

„Paternum genus eius credo paucos inventuros,
sed reperitur maternum genus hic inter homines,
nam modus Jesu generationis est
mirus, ut vix eum intelligam.
Non mihi hic placet,
ita se gerit hicce juvenis;
nunquam erat is prius in terrà
natus homo, quem magnopere metuerim."

XLII.

„þyrstr er hann, ok fölr af föstu,
firrist hlátr, en kann at gráta;
mæðist hann, ok er móður sinnar
mjólku fæddr, en reifum klæddist.
Finn ek þó, at í slíku sannann
sjálf náttúran manndóm váttar;
fýsir mik því fram at æsa
flein ódygðar hánum at meini.“

XLIII.

„Mèr virðist, sem miklu hærra
hjá mætum guði hann Adam sæti,
áðr ek sveik þau Evu, bæði
ærusnauð, í myrkr ok dauða;
satt er, at fæstir sjá við prettum,
svá mun enn um Jesúm þenna;
því treystumst ek framt at freista;
forðum hefi ek slægvitr orðit.“

XLIV.

Sonr Máríu, sonr inn dýri!
Son minniligr guðs ok hennar!
Kenn þú mèr at forðast fjandann
fjölkunnigan, en þèr at unna!
Sè þèr dýrð með sannri prýði,
súnginn heiðr af öllum túngum,
eiliflíga með sigri ok sælu,
sæmd ok vald þitt minnkist aldri!

XLII.

„Sitiens est, et pallidus jejunio,
vitat risum, sed potest lacrymare,
defatigatur, et est matris sui
lacte nutritus, sed fasciis involutus.
Intelligo tamen, hoc veram
ipsam naturam humanitatem testari;
cupio ergo protrudere
spiculum scelerum in eius perniciem.“

XLIII.

„Mihi videtur, multo celsiore loco,
apud inclytum Deum, Adamum sedisse,
antequam seducerem illum et Evam, ambo
honore privatos, in tenebras et mortem:
certum est, pauci sibi cavent a dolis,
sic etiam eveniet Jesu huic;
quare audeo fortiter tentare;
olim astutus fui.“

XLIV.

Fili Mariae! Fili clare!
Fili admirabilis Dei et eius!
Doce me evitare diabolum
vafrum, sed Te amare,
Sit Tibi gloria cum vero splendore,
cantata laus ab omnibus linguis,
in aeternum cum victorià et beatitudine,
honor et potestas Tua nunquam minuetur!

XLV.

Frètt hefi ek hitt, at freistaði drottins
föstu-móðs, með ýmsum löstum
púkans slægð, er hvern mann hugðist
hrekkjum vön í synd at blekkja.
Vèlakríngs á vöfðum strengjum
vundin opt en snerust á lopti
skeytin öll, ins flæðarfulla
fjanda brjóst í gegnum standa.

XLVI.

þessu næst hins kæra Kristí
kenníng tók um bygð at renna,
lífþjónandi lærisveina
leitar, finnr, ok þar með veitir
blindum, hrjúfum, dumbum, daufum,
dauðum, krömdum, ærum, lömdum,
augna græðíng, orð, at hlýða,
andar heilsu, vitsku, at standa.

XLVII.

þetta sèr hann fjandi, at fættkar
fólkit hans, ok lízt þat vansi;
dæmin góð þau vaxa víða,
verri brögð ok lýtin þverra.
Púkinn kvaldr þeigi þoldi
þenna leik, er harðan kennir;
því flýtandi sínum sveitum
synda-brjót at drepa sem skjótast.

XLV.

Accepi id, quod tentaverit Dominum
jejunio afflictum, variis delictis
diaboli astutia, quae quemcunque se credebat
dolorum gnara in peccatum seducturam.
Sed dolorum artificis, in complicatis funibus
contorta saepe invertebantur in aëre
tela omnia, astutiae pleni
hostis pectus (ipsius) transfigebant.

XLVI.

Exinde cari Christi
doctrina coepit per regionem emanare,
vitae ministrantes discipulos
quaerit, invenit, et simul praebet
caecis, debilibus, mutis, surdis,
mortuis, contusis, dementibus, claudis,
oculorum sanationem, vocem, audire,
animae vigorem, rationem, stare.

XLVII.

Hoc videt diabolus, diminui
subditos suos, id (ei) visum est malum;
exempla bona crescunt passim,
peiores doli et vitia imminuuntur.
Daemon afflictus minime tulit
hoc certamen, quum durum sentit;
quare incitans (est) suas cohortes
peccatorum demolitorem occidere quam primum.

XLVIII.

Leiðan dreng at ljótum ráðum
lokkar hann, sjá er Jesúss manna,
yfirmorðínginn, innan hirðar
Júdas nefndr, er óvænt stefndi;
mildan guð við silfri seldi
sveitum, þeim er Júðar heita,
fullum upp af grimdar galli;
grenjaði þjóstr þeirra í brjósti.

XLIX.

Fúsir hlupu, ok fundu Jesúm,
fundinn hröktu, lömdu ok bundu,
bundinn leiddu, en heiðnir hæddu,
hæddan, rægðan slógu afklæddan;
fjandans börnin þraungum þyrni
þessi spenna um blessat enni;
þessir negla Krist á krossinn,
ok keyra járn, svá stökk út dreyri.

L.

Ættum vèr á Jesúm drottinn
efunarlaust með fullu trausti
út af hjartans innstu rótum
allir senn með gráti at kalla:
Sè þèr dýrð með sannri prýði,
súnginn heiðr af öllum túngum,
eilífliga með sigri ok sælu,
sæmd ok vald þitt minnkist aldri!

XLVIII.

Improbum mediastinum in turpia consilia
pellicit, is est Jesu asseclarum,
archisicarius, in (ipsius) satellitio
Judas appellatus, qui mala meditatus est;
clementem Dominum argento vendidit
genti, quae Judaica nominatur,
plenae crudelitatis bilis;
rugiebat insolentia in eius pectore.

XLIX.

Avidi cucurrerunt, et invenerunt Jesum,
inventum exagitaverunt, verberaverunt et ligaverunt,
ligatum abduxerunt, sed gentiles deriserunt,
derisum, delatum flagellaverunt denudatum;
diaboli progenies arctâ spinâ
haec circumdat benedictam frontem;
hi affigunt Christum cruci,
et trudunt ferrum, ita ut exsiliret sanguis.

L.

Oporteret nos Jesum Dominum
indubitanter plenâ fiduciâ
ex cordis intimis penetralibus
omnes una lacrymantes invocare:
Sit Tibi gloria cum vero splendore,
cantata laus ab omnibus linguis,
in aeternum cum victoriâ et beatitudine,
honor et potestas Tua nunquam minuetur!

LI.

Yfirmeistarinn allra lista,
Jesús góðr, er lífgar þjóðir!
veittu mèr at stilla ok stýra,
svá steflig orð megi túngan efla.
Æfinliga með lyptum lófum
lof ræðandi á knè sín bæði
skepnan öll er skyld at falla,
skapari minn, fyrir ásján þinni!

LII.

Eru minnilig eptirdæmi:
yfirbjóðandinn engla ok þjóða
hneigði nú sinn háls, og vægði
hverjum þræl, er lysti at berja.
Fátalaðr, med lítilæti,
lágraustaðr, með ásján fagra,
svá bjóðandi í sáran dauða
sína önd fyrir nauðsyn mína.

LIII.

Hrækjandi þá höfuðin skóku
heiðíngjar sem Júðar leiðir;
flestir allir flýðu Kristum
fylgdarmenn við storminn þenna.
Minnast verð ek, má ek ei annat,
móður guðs, er í tárum flóði;
mætti verða, at minna sótta
minnast vildi hún nokkru sinni.

LI.

Summe magister omnium virtutum,
O Jesu bone, qui vitam donas hominibus,
da mihi temperare et dirigere
verba, ut poëma dignum lingua concinnet.
In aeternum, elevatis manibus
laudes eloquens in utrumque genu
creatura omnis debet procidere,
Creator mi! coram facie Tuà!

LII.

Sunt notanda exempla:
summus dominator angelorum et hominum
inflexit nunc collum, et cessit
cuivis servo, qui cupivit (eum) verberare.
Pauca loquens, humilis,
tenerà voce, facie pulchrà,
ita offerens (erat) in acerbam mortem
suam animam ob necessitatem meam.

LIII.

Conspuentes tunc capita quassabant
(tam) gentiles quam Judaei improbi;
plerique deseruerunt Christum
asseclae in tempestate hac.
Commemorare me oportet, nec aliud fas est,
Matrem Dei, quae lacrymas effudit;
forsitan et meorum dolorum
meminisse placeat ei aliquando.

LIV.

Höfuðdrottníngin, harmi þrúngin,
hneigð ok lút, hún skalf af sútum,
færðist nær, þá fèll úr sárum
fossum blóðit niðr um krossinn.
þrútnar brjóst, en hjartað hristist,
hold var klökkt; en öndin snökti;
augun tóku at drukkna drjúgum
döpr ok móð í tára-flóði.

LV.

Rödd engilsins kvennmann kvaddi;
kvadda af engli drottinn gladdi;
gladdist mær, þá föðrinn fæddi;
fæddan sveininn reifum klæddi;
klæddan með sèr laungum leiddi;
leiddr af móður, faðminn breiddi;
breiddr á krossinn gumna græddi;
græddi hann oss, þá helstríð mæddi.

LVI.

þó grèt hún nú sáran súta,
sverði níst í bríngu ok herðar;
sitt einbernit, sjálfan drottinn,
sá hún hánganda á nöglum stángast;
armar sviddu á brýndum broddum,
brjóst var mætt; með þessum hætti
særðist bæði sonr ok móðir
sannheilög, fyrir græðíng manna.

LIV.

Caput reginarum, luctu turgida,
incurva et nutans, tremuit prae moerore;
appropinquavit, quum delabebatur de vulneribus
fluminis instar sanguis per crucem.
Intumescit pectus, sed cor contremit;
caro est emollita, sed anima singultivit;
oculi coeperunt mergi vehementer
moerentes et afflicti lacrymarum inundatione.

LV.

Vox angeli feminam salutavit;
salutatam ab angelo Dominus laetificavit;
laetata est virgo, quum patrem*) partu edidit;
partu editum puerum fasciis induit;
indutum secum saepe duxit;
ductus a matre brachia expandit;
expansus in crucem homines sanavit;
sanavit nos, quum mortis certamen (eum) pressit.

LVI.

Tamen lacrymavit illa nunc acerbo luctû,
gladio (doloris) transfixa pectus et humeros;
suam unicam prolem, ipsum Dominum,
vidit pendentem clavis pungi;
lacerti urebantur exacuatis spiculis,
pectus erat fessum; hoc modo
sauciabantur tam filius quam mater
vere sancti, in sanationem hominum.

---

*) ɔ: futuri sæculi (Isaï.)

LVII.

Fyrir Máríu faðminn dýra,
fyrir Máriu grátinn sára,
lát mik þinnar lausnar njóta,
lifandi guð! með föður ok anda!
Æfinliga með lyptum lófum
lof ræðandi á knè sín bæði
skepnan öll er skyld at falla,
skapari minn, fyrir ásján þinni!

LVIII.

Syni Máríu svartir færa
seggir blandat gall með dreggjum;
fulla smán ok flestar pínur
fundu þeir, en heimrinn stundi.
Fölnar skinn, ok fellr at enni,
fættkar orð, en þverrar mætti;
öndin leið af Jesú píndum,
yfirvaldanda himins ok landa.

LIX.

Ek segi rètt, at enginn ætti
ógrátandi vörrum láta,
Jesú minn, þá letrið læsi,
linhjartaðr, af píslum þínum;
því at náttúran æpti af ótta
öll skjálfandi, en himnar sjálfir
týndu ljósi, þá berr vart bundinn;
bifaðist hauðr í þínum dauða.

LVII.

Per Mariae sinum venerandum,
per Mariae fletum acerbum,
fac me Tuae redemptionis fructum percipere,
immortalis Deus cum Patre et Spiritû!
In aeternum, elevatis manibus
laudes eloquens in utrumque genu
creatura omnis debet procidere,
Creator mi! coram facie Tuâ!

LVIII.

Filio Mariae nigri adferunt
homines mixtum fel faecibus;
atrocissimam contumeliam et plurimos cruciatus
excogitaverunt, sed mundus ingemuit.
Pallescit cutis, et contrahitur in fronte,
rariora fiunt verba, sed deficiunt vires;
anima emigravit de Jesu excarnificato,
summo Domino caeli et terrarum.

LIX.

Vera loquor, nemo deberet
sine lacrymis labia movere,
mi Jesu, quum scripturam legeret
cor emollitus, de passione Tuâ;
nam natura ingemebat prae terrore
tota contremens, sed caeli ipsi
privabantur luce, quum nudus constringebaris;
movebatur terra in Tuâ morte.

LX.

En í andláti Jesú sæta
oss er flutt, at gægst á krossinn
fjandinn hafi, ok frètt at syndum,
færaglöggr, ef nokkur væri.
Hlægir mik, at hèr muni teygjast
hans forvitni sèr til vansa;
eigi mun nú ormrinn bjúgi
agn svelgjandi á króki fagna.

LXI.

Öll helvítis járnhlið skjálfa,
undrast myrkr, at ljós er styrkra;
hlaupa fjandr, ok ætla undan,
ódæmin þeir sögðu at kæmi.
Hræðslan flaug um heljar bygðir;
helga menn, er fjötrar spenna
hlaut óvinrinn lausa at láta,
lamdr ok meiddr, sem valdit beiddi.

LXII.

Hvat er tíðinda? hjálpast lýðir.
Hví nú? því lèt Jesús pínast.
Hvat er tíðinda? hraktr er fjandinn.
Hverr vann sigr? skapari manna.
Hvat er tíðinda? helgir leiðast.
Í hvert ágæti? tignar sæti.
Hvat er tíðinda? himnar bjóðast.
Hverjum? oss, er prísum krossinn.

LX.

Sed in obitu Jesu dulcissimi
accepimus, quod furtim conspexerit in crucem
diabolus, investigaturus peccata,
occasionis vigilantissimus, si quae exstiterint.
Gaudeo hic allectam iri
eius curiositatem in propriam sui contumeliam;
nunc non serpens incurvus
escam glutiens, in hamo laetabitur.

LXI.

Cunctae inferni ferreae portae contremunt,
mirantur tenebrae, quod lumen sit validius (ipsis);
currunt diaboli, et effugere conantur,
portenta dicebant advenire.
Timor pervolavit inferni regiones;
sanctos homines, quos catenae premunt,
coactus est hostis dimittere,
contusus et laesus, ut potestas imperavit.

LXII.

Quid novi? salvantur homines.
Cur nunc? quia voluit Jesus pati.
Quid novi? pulsus est diabolus.
Quis vicit? creator hominum.
Quid novi? sancti deducuntur.
In qualem beatitudinem? gloriae sedem.
Quid novi? caeli offeruntur.
Quibusnam? nobis, qui celebramus crucem.

LXIII.

Signat ljós, inn sæti Jesú,
sannr lífgjafari dauðra manna,
drag þú mik frá djöfla bygðum,
drottinn blíðr, ok halt mèr síðan!
Æfinliga með lyptum löfum
lof ræðandi á knè sín bæði
skepnan öll er skyld at falla,
skapari minn, fyrir ásján þinni!

LXIV.

Sèr ek ei þann, er út megi inna,
orða-snild þótt prófa vildi,
alla gleði, er fèkk með fullu
forni Adám við Jesúss kvámu;
sjálfr hann einn því at batt með bölvi
börn sín öll í dauða pínu;
en nú leysti öll úr banni
eitt hans barn, ok miskun veitti.

LXV.

Hví stundaðir þú, forni fjandi,
fremdarsnauðr, á Jesú dauða?
Eða þóttist þú meiri at mætti?
Máttrinn hans þó guðdóm váttar.
Eða hugðir þú líkam lygðir?
Líkam tók hann meyjar ríkrar,
óverðugann er flengdu firðar,
flekklausastr, hann vann til ekki.

LXIII.

Benedicta lux, dulcis Jesu,
vere vivificator mortuorum,
eripe me de diabolorum habitaculis,
Domine clemens! et retine me postea!
In aeternum, elevatis manibus
laudes eloquens in utrumque genu
creatura omnis debet procidere,
Creator mi! coram facie Tuâ!

LXIV.

Video neminem, qui possit eloqui,
eloquentiae quamvis tentamen facere voluerit,
omnem laetitiam, quam percepit largiter
senex Adam in Jesu adventu;
ipse is solus enim innodavit miseriâ
progeniem suam omnem mortis cruciatui;
sed nunc redemit totam ab exilio
unus eius filius, et misericordiam praestitit.

LXV.

Cur studuisti, vetus hostis,
infamis, Jesu mortem?
An videbaris tibi tu (ei) major pottentiâ?
Potestas eius tamen divinitatem testatur.
An putabas corpus (eius) fictionem?
Corpus assumsit ille virginis augustae,
immeritum quem flagellabant homines,
sine omni labe, nihil deliquit.

LXVI.

þú fyrirdæmdir auma Evu,
ok Evu mann, fyrir eplit bannat,
(maðr bannsettr um allar ættir!),
ættin Krist á spjóti nísti.
Kristr þik þó fann í fyrstu,
á fyrstan prett ok manndráp þyrstann,
sjá ódygðar brandrinn bjúgi
beygðist aptr í þína kjapta.

LXVII.

Síðan reis með sigri af dauða
sunnudag, ok gjörði kunnann
sinn ódauðleik mörgum manni
mildin sjálf, þótt deyja vildi.
Tvennar gengu tvisvar sinnum
tíu dægranna rásir hægar,
áðr en upp yfir himna hæðir
hóf hann blóð, þat er tók af móður.

LXVIII.

Umrennandi sjö at sinnum
sjö daga grein, ok þar til einum,
híngat sendi hann helgan anda
hreinferðugustum lærisveinum.
Vegsamligr til handar hægri
hann er guðs, með virðíng sanna,
sinn bjóðandi faðminn fríða
firða laðar til himna dýrðar.

LXVI.

Tu condemnasti miseram Evam,
et Evae maritum, ob pomum vetitum,
(homo maledictus per omnes generationes!),
progenies (eius) Christum hastâ transfixit.
Christus te tamen deprehendit primo,
primi doli et homicidii sitientem;
ille sceleris gladius incurvus
retorquebatur in tua rostra.

LXVII.

Exinde resurrexit (Christus) victor a mortuis
die solis, et notam fecit
suam immortalitatem multis hominibus
ipsa clementia, quamuis mori voluerat.
Duo transfluxerunt bis
decem dierum cursus lenes,
priusquam super caelorum excelsa
elevavit sanguinem, quem a matre assumserat.

LXVIII.

Præterlapsis septies
septem diebus et insuper uno
huc misit sanctum Spiritum
integerrimae vitae discipulis.
Augustus ad manum dexteram
ille considet Dei in gloriâ verâ,
sua extendens brachia alma
homines invitat ad caelorum gloriam.

LXIX.

Máríu son, fyrir miskun dýra,
manns náttúru ok líkam sannann
kennst þú við, svá mildr minnist
minn drottinn í ríki sínu.
Æfinliga með lyptum lófum
lof rœðandi á knè sín bœði
skepnan öll er skyld at falla,
skapari minn, fyrir ásján þinni!

LXX.

Enn mun koma í öðru sinni
allsvaldandi kóngr at gjalda
seggjum verð fyrir sínar gjörðir
sóma-örr á efsta dómi.
Svá geysar þá eldr ok æsir
jörð ok fjöll í heimi öllum,
at ekki finnst þá upp at skýjum
óbrunnit, ok niðr at grunni.

LXXI.

Upprísendum allra landa
íbyggjurum, við dóminn hriggva,
Jesús mun þá sárin sýna
sút hrærandi, ok píslar-færi.
Orð, hugsan ok allar gjörðir
eru kannaðar hvárs sem annars,
bjóðast hvárki blót nè eiðar,
byrgjast úti gjafir ok mútur.

LXIX.

Fili Mariae, per misericordiam (Tuam) summam
hominis naturam et corpus verum
agnosce, ut clemens meminerit
mei Dominus in regno suo.
In aeternum, elevatis manibus
laudes eloquens in utrumque genu
creatura omnis debet procidere,
Creator mi! coram facie Tuâ!

LXX.

Adhuc veniet alterâ vice
omnipotens rex, ad retribuendum
hominibus mercedem eorum factorum,
honoris largus, in extremo judicio.
Ita furet tunc ignis et aestuabit
per terram et montes in orbe universo,
ut nihil reperiatur usque ad nubes
non combustum, et in abyssum.

LXXI.

Resurgentibus omnium terrarum
incolis, ad judicium triste,
Jesus tunc vulnera monstrabit
dolorem moventia, et passionis instrumenta.
Verba, cogitationes et omnia facta
perscrutanda sunt omnium et singulorum,
nec fient exsecrationes nec juramenta,
excludentur tam dona quam corruptiones.

LXXII.

Enginn finnst á þessu þíngi
þrætugjarn, nè klókrar varnar
orðahreimr, er á drottins dómi
deilast menn í flokka tvenna.
Aðra sveit með hæstum heiðri
hefr hann lángt yfir spheras efri;
en steypir þá með eymd ok ópi
öðrum niðr í fjandann miðjann.

LXXIII.

Reknir burt í dauðans druknan
drepnir menn, er þar skulu brenna,
gnísta tennr í fýlu ok frosti,
fjandr í kríngum búka standa;
brixl ok hróp er at gjörðum glæpum,
grimmlig sótt í myrkri ok ótta,
engi er ván á öðru en pínu,
eilíf nauð, en kvikr er dauðinn.

LXXIV.

þessu í gegn mun finna fögnuð
firða hverr, til sinnar dýrðar,
sem herrann býðr með hæstri prýði,
heim leiddir því at verða beimar
úngir, glaðir, frjálsir, fríðir,
færir, máttkir, vitrir, skærir;
hátíð gild er um allar aldir
alda þeim með virðíng haldin.

LXXII.

Nemo invenietur in hoc foro
rixosus, nec callidae defensionis
verborum sonus, ubi in Domini judicio
dividentur homines in binas classes.
Alteram cohortem cum summo honore
evehet longe supra sphaeras superiores;
sed praecipitabit miseriâ et ejulatu
alteram in diabolum (infernum) medium.

LXXIII.

Depulsi in mortis submersionem
enecati homines, qui ibi debent ardere,
frendent dentes in foetore et gelu,
diaboli circum cadavera stant;
probra et cavillationes commissorum scelerum,
saeviens dolor in tenebris et terrore,
nulla est spes nisi cruciatuum,
aeterna miseria, sed viva mors.

LXXIV.

Haec contra inveniet laetitiam
hominum quilibet, ad suam gloriam
quem Dominus invitaverit cum summo honore,
domum deducti quippe fiunt homines
juvenes, laeti, liberi, formosi,
agiles, pollentes, sapientes, splendidi;
festum solenne per omnia saecula
saeculorum iis cum gloria celebrabitur.

LXXV.

Tárum rigni, en túngan þagni,
taki af mál, en þurftug sálin
berìst um fast, ok búkinn hristi;
bið ek óttandi: hjálp mèr, drottinn!
Æfinliga með lyptum lófum
lof ræðandi á knè sín bæði
skepnan öll er skyld at falla,
skapari minn, fyrir ásján þinni!

LXXVI.

Tvá hræðumst ek: dóm ok dauða;
deyr sjá margr, er engi bjargar;
mitt eitt veit ek lífið ljóta
leiða mik í drottins reiði.
Í margfaldri synda saurgan
svíðr brjóst, ok hefndum kvíðir
fyrir afbrigðin flestra dygða;
fátt er gott þat siðuna váttar.

LXXVII.

Vindi fullt hefir veslan anda
vánt ofbeldit laungum feldan,
blárr ok ljótr í öfundar eitri
jafnan hefir ek næsta kafnat.
Reiði-gall með sárum sullum
sviðrar mèr um blásin iðrin;
hrigðin slítr úr hjarta rótum
harðan styrk í súta-myrkri.

LXXV.

Lacrymae pluant, sed lingua conticeat,
deficiat sermo, sed egena anima
se torqueat vehementer, et corpus concutiat;
oro metuens: miserere mei, Domine!
In aeternum, elevatis manibus
laudens eloquens in utrumque genu
creatura omnis debet procidere,
Creator mi! coram facie Tuâ!

LXXVI.

Duo timeo: judicium et mortem;
moriuntur multi, quibus nemo fert auxilium;
meam scio vitam turpem
deducturam me in Domini iram.
In multiplici peccatorum contaminatione
uritur pectus, et vindictam timet
ob transgressionem plurimarum virtutum;
pauca sunt bona, quae mores (bonos) testentur.

LXXVII.

Tempestuosa (meum) miserum spiritum
(et) mala violentia prostravit,
lividus et deformis invidiae veneno
semper paene suffocatus fui.
Irae bilis, urentibus ulceribus,
furit mihi per inflammata viscera;
tristitia eripit e cordis radicibus
validum robur in moeroris tenebris.

LXXVIII.

Festist opt í fjúki lasta
frost ágirni mèr í brjósti;
græðgin drepr með glæpum auðgum,
grefst hèr inn á króki stinnum.
Hræðiliga með blindri blíðu
blekkist hold í dauðans flekkun;
hreldr af slíku, ætti ek aldri
ugglauss vera, þótt miskunn huggi.

LXXIX.

Fyrirlátið mèr, faðirinn sæti;
fyrirlátið mèr, ek vil gráta
orð, hugsan ok illar gjörðir
auðmjúkliga, ok firrast dauðann.
Því sýti ek nú þèr at fótum,
þraungdr ok kvaldr af mæðíng taldri;
klökkr ok hræddr ek þurfa þykkjumst
þína vægð í nauðum mínum.

LXXX.

Svá fýsumst ek, hinn sæti Jesú,
synda lausn, at þeirra myndir
lítast mèr, sem liggi þrútið
linna eitr um hjartað innan.
Send híngat mèr sjöfalds anda
sanna gipt, þá er leysi úr banni
mína önd, at mætta ek þjóna,
Maríu blóm, fyrir yðrum sóma.

LXXVIII.

Infigitur saepe in nimbo vitiorum
gelu avaritiae in meo pectore;
voracitas interimit (me) sceleribus crebris,
infodit se hic (ɔ: in pectus) harpagone firmo.
Horribilem in modum caecâ conniventiâ
decipitur caro in mortis contaminationem;
contristatus ex his, deberem nunquam
securus esse, quamvis misericordia consoletur.

LXXIX.

Condona mihi, pater dulcis!
condona mihi, deplorare volo
verba, cogitationes et mala facta
suppliciter, et effugere mortem.
Ergo lugeo nunc Tuos ad pedes,
afflictus et excruciatus molestiâ dictâ;
emollitus et pavidus me indigum agnosco
Tuae clementiae in aerumnâ meâ.

LXXX.

Tantopere cupio, o dulcis Jesu,
peccatorum remissionem, ut eorum imagines
videantur mihi, ac si jaceat turgens
serpentis venenum circum cor intus.
Mitte huc mihi septemplicis Spiritûs
verum donum, quod liberet a malo
meam animam, ut serviam,
o Mariae flos, coram Tuâ maiestate.

LXXXI.

Laust aldrigi lát mik, Kriste,
lasta-vinds í bylja-kasti;
typta mitt, ok tem sem optast
tendrat brjóst með líknar-vendi;
svá at grátandi fúss at fótum,
faðir skínandi, krjúpa'k þínum
hvert þat sinn, ek kuldann kenni
í kostalausu glæpa frosti.

LXXXII.

Beiði ek nú fyrir Máríu móður
mjúka bæn ok fagran tènað,
á treystandi, Jesú Kristi,
yðra vægð, er týndum nægði:
pín mik, áðr en dettr á dauðinn,
drottinn minn, í kvölum ok sóttum,
at því miðr sè ek þá síðan
slitinn á fjandans króki bitrum.

LXXXIII.

Lífit sjálft! at luktri æfi
leys mitt bann fyrir iðran sanna;
oleo smurðr veittu ek verði,
viðrkennandi mildleik þenna.
Hreinast gef þú hjarta mínu
hold ok blóð, er tókt af móður,
lystiligasta leiðarnesti,
þá leysist önd af holdsins böndum.

LXXXI.

Ne dimittas unquam me, o Christe,
vitiorum venti in procellarum impetu;
castiga meum, et doma quam saepissime
accensum pectus, clementiae virgâ;
ut lacrymans lubens ad pedes,
pater serenissime, procumbam Tuos,
quâcunque vice frigus persensero
in damnoso scelerum gelu.

LXXXII.

Oro nunc per Mariae matris
blandam orationem et facundam intercessionem,
fretus, Jesu Christe,
vestrâ indulgentiâ, quae perditis suffecit:
afflige me, antequam irruat mors,
Domine mi, cruciatibus et morbis,
ut eo minus exinde
dilacerer diaboli hamo acuto.

LXXXIII.

Vita ipsa! finitâ vitâ (meâ)
libera me a damnatione per poenitentiam veram,
oleo unctus fac ut fiam
agnoscens clementiam hanc.
Purissimum concede corde meo
corpus et sanguinem, quae a matre assumpsisti,
jucundissimum viaticum,
quum liberatur anima corporis vinculis.

LXXXIV.

Hræðumst ek, at sárt muni svíða
samvitskunnar bygð af grunni,
sundrut öll, þá syndir kalla
sína eign at hjarta mínu.
Dökkvir munu þá fjanda flokkar
færast nær með ópi ok kæru,
búnir mik at brenna ok pína,
bíta, rífa, kremja ok slíta.

LXXXV.

Munt þú þetta, inn dýri drottinn,
djöfla sveitum nokkuð veita,
mína önd at meiða ok pína,
Máríu barn, en hjálpar varna?
Heitu og rauðu hjarta-blóði
hana leystir, ok því má ek treysta,
Jesú, þinni ást á mönnum,
sem öllum bauð til lífs frá dauða.

LXXXVI.

Heyr þú mik nú, himins ok jarðar
háleit bygðin allra dygða,
megindrottníng manna ok engla,
móðir guðs, ok blessan þjóða!
þá ek mæðumst í nógum nauðum,
nálæg vertú minni sálu,
vef þú ágætu verndarskauti,
ván mín sönn, er hjálpar mönnum!

LXXXIV.

Timeo, ne acerbe doleat
conscientiae regio funditus,
tota dilacerata, quum peccata reclamant
suam possessionem ad cor meum.
Nigricantia tum diabolorum agmina
appropinquabunt clamore et accusatione,
parati ad me comburendum et excruciandum,
mordendum, dilacerandum, comprimendum, dis-
cerpendum.

LXXXV.

An tu hoc, gloriose Domine,
cohortibus diabolicis concedes,
meam animam ut laedant et excruciant,
Mariae proles, aut auxilium denegabis?
Calido et rubro cordis (Tui) sanguine
illam redemisti, quare mihi licebit confidere,
Jesu, tuo amore in homines,
qui omnes invitavit ad vitam a morte.

LXXXVI.

Audi me nunc, caeli et terrae
excelsum habitaculum omnium virtutum,
summa regina hominum et angelorum,
mater Dei, et benedictio gentium!
Quum laboro gravibus malis,
praesens sis meae animae,
involve (eam) eximio tutelae gremio,
spes mea vera, quae succurris hominibus!

LXXXVII.

Máría, kreistú mjólk úr brjóstum,
mín drottníng, fyrir barni þínu!
Dreyrug föðurnum sýndu sárin,
sonr Máríu, er naglar skáru!
Ek vænumst, at yðrum þjóni
engi kvöl megi drottna lengí,
miskunnar þá mjúkust renna
merkin slík um himnaríki.

LXXXVIII.

Frammi stattu, er fæddir drottinn,
fyrir skínanda barni þínu,
miskunn bið þú at mjúka finni
maðrinn hverr, en glæpir þverri.
Berr þá fram af blíðum vörrum
bænar-mál fyrir kristnum sálum,
Máría, Jesú móðir dýrust,
mundu, at eigi skiljumst undan!

LXXXIX.

Þú ert elskandi ein af sprundum,
ágætust fyrir lítilæti,
um bætandi bragna syndir,
blessuð mær, þú ert englum hærri!
Þú ert hitnandi heilags anda
höllin, prýdd með dáðum öllum,
ei kennandi, kvitt af synðum,
krapta þraung, en löstinn aungann!

LXXXVII.

Maria, exprime lac de uberibus,
mea regina, coram filio Tuo!
Cruenta patri monstra vulnera,
fili Mariae, quem clavi secabant!
Spero, vestro servo
nullum cruciatum dominaturum diu,
misericordiae quum mitissima fluunt
signa haec per caeleste regnum.

LXXXVIII.

Consiste, quae peperisti Dominum,
coram fulgente filio Tuo,
misericordiam roga ut mitem inveniat
homo quisque, sed scelera deficiant.
Quum profers de almis labiis
intercessionem pro Christianis animis,
Maria, Jesu mater augustissima,
memento, ne ego excipiar!

LXXXIX.

Tu es amanda unica mulierum,
optima ob humilitatem (Tuam),
deleniens hominum peccata,
benedicta virgo, Tu es angelis sublimior!
Tu es incalescens Spiritu sancto
aula, ornata virtutibus omnibus,
non agnoscens, libera a peccatis,
virium laborem, nec vitium ullum!

XC.

þú ert hreinlífis dygðug dúfa,
dóttir guðs, ok lækníng sótta;
giptu vegr, ok geisli lopta,
gimsteinn brúða, ok drottníng himna!
Guðs herbergi ok gleymíng sorga,
gleðinnar past ok eyðíng lasta,
líknar æðr ok lífgan þjóða,
loflig mær, þú ert englum hærri!

XCI.

Máría, ert þú móðir skærust!
Máría, lifir þú, sæmd í ári!
Máría, ert þú af miskunn kærust!
Máría, lètt þú synda fári!
Máría, lít þú mein, þau váru!
Máría, lít þú klökk á tárin!
Máría, græð þú meinin stóru!
Máría, dreif þú smyrsl í sárin!

XCII.

Túngusætr þótt einnhverr ýta
orðum hygði í kvæði skorða
mjúkann dikt at makligleikum,
mín drottníng, af heiðri þínum:
því er líkt, sem rasi eða reiki
ráðlauss seggr at ýmsum veggjum,
feldr ok byrgðr, en feti þó hvergi
fúss í burt úr völundar húsi.

XC.

Tu es castitatis alma columba,
filia Dei, sanatio morborum,
felicitatis via, radius caelorum,
gemma sponsarum, regina caelorum!
Dei domus, oblivio aerumnarum,
gaudii cupediae, demolitio vitiorum,
clementiae vena, recreatio gentium,
celebrata virgo, Tu es angelis sublimior!

XCI.

Maria, Tu es mater serenissima!
Maria, Tu vivis, decus temporum!
Maria, Tu es ob misericordiam carissima!
Maria, leva peccatorum periculum!
Maria, aspice clades nostras!
Maria, aspice moestas lacrymas!
Maria, medere malis magnis!
Maria, immitte unguenta vulneribus!

XCII.

Dulce loquens quamvis quidam hominum
verbis conatus fuerit pangendo concinnare
lepidum poëma, ut par est,
mea regina, de laudibus Tuis:
foret simile, ac cespitaret vel titubaret,
errans homo, nunc ad hunc, nunc ad illum parietem,
prostratus et inclusus, nec tamen egrederetur
(quamvis) cupidus de labyrintho.

XCIII.

Hrærð af list þótt hvers manns yrði
hold ok bein at túngum einum,
vindr, leiptr ok grænar grundir,
grös ilmandi, dupt ok sandar,
hagl ok drif, sem fjaðrir fugla,
fiskar, dýr, sem holt ok mýrar,
hör ok korn, sem heiðar stjörnur,
hreistr ok ull, sem dropar ok neistar,

XCIV.

Viðir ok grjót, sem staðir ok stræti,
strengir, himnar, lopt ok englar,
orma sveit ok akrar hvítir,
jurtir, málmar ok laufgir pálmar;
augabragð þótt alldri þegði:
allar þær af fyrnsku væri
máðar, fyrr en Maríu prýði
mætti skýra fullum hætti.

XCV.

María, vertú mèr í hjarta
mildin sjálf, því gjarna vilda'k,
blessuð, þèr, ef ek mætta meira,
margfaldaðastan lofsaung gjalda.
Loflig orð í ljóða gjörðum
af lystiligri móður Kristi
aungum tjáir at auka lengra:
einn er drottinn Maríu hreinni.

XCIII.

Quamvis converterentur arte cunctorum mortalium
caro et ossa in meras linguas,
ventus, fulgur et virides campi,
herbae fragrantes, pulvis et arena,
grando et nix, et plumae avium,
pisces, animalia, et saltus et paludes,
linum et grana, et serenae stellae,
squamae et lana, et guttae et scintillae,

XCIV.

Arbores et saxa, et urbes et plateae,
fides (chordae), caeli, aër et angeli,
vermium genus et agri albicantes,
gramina, metalla et frondosae palmae:
momentum (per unum) quamvis non tacerent,
omnes (ɔ: hae linguae) vetustate essent
detritae, priusquam Mariae gloria
celebrata esset dignis laudibus.

XCV.

Maria, esto meo in corde,
clementia ipsa, nam maxime opto,
Benedicta, Tibi, si plus valerem,
excellentissimum hymnum persolvere.
Laudantia verba, in carmen redacta,
de jucundâ matre Christi,
nemo poterit ulterius amplificare (quam):
solus Dominus Mariae sanctior.

XCVI.

Hinn krossfesti kraptrinn hæsti,
Kristr, er fjórir broddar nístu,
þèr býð ek ok þinni móður
þetta verk, er í einn stað setta'k.
þá látið mik þessarra njóta
þraungskorðaðra kvæðis orða,
er þið sjáit mèr öllu varða
öndin mín at forðist pínu.

XCVII.

Verit kátar nú, virða sveitir,
vætti ek þess, í kvæðis hætti
þèr várkynnit, þótt verka þenna
vanda ek miðr, en þykki til standa.
Varðar mest til allra orða,
at undirstaðan sè rèttlig fundi,
eigi glögg þótt Eddu regla
undan hljóti at víkja stundum.

XCVIII.

Sjá, er óðinn skal vandann velja,
velr svá mörg í kvæði at selja
hulin fornyrðin, at trautt má telja,
tel ek, at þat má skilning dvelja.
Vel því at hèr má skír orð skilja,
skilì þjóðir minn ljósann vilja,
tal óbreytt, ok veitt af vilja,
vil ek drápan heiti Lilja.

XCVI.

O crucifixa vis celsissima,
Christe, quem quattuor clavi transfixerunt,
Tibi offero et Tuae matri
hoc opus, quod in unum locum (ɔ: carmen) redegi.
Tunc facite, ut horum fructum percipiam
arctè ligatorum carminis verborum,
cum Vos videbitis mei maxime referre
ut anima mea effugiat cruciatum.

XCVII.

Gaudete nunc, hominum turmae,
spero, quod in carminis modo
vos ignoscatis, quamvis opus hocce
elaboraverim minus, quam dignum visum fuerit.
Maxime refert, ut cuiusvis sermonis
fundamentum rectum eligatur,
obscura quamvis Eddae regula
exceptiones faciat interdum.

XCVIII.

Qui metrum difficile eligit,
eligit multa, in carmine promenda,
obscura veterum verba, ut vix possint numerari,
quod mihi videtur intellectum impedire.
Sed hic facile clara verba intelligi possunt,
percipiant gentes meam voluntatem,
orationem simplicem benevole exhibitam;
volo, ut carmen appelletur *Lilium*.

XCIX.

Af sannri ást ok sætu brjósti,
sinni rètt fyrir hjálp ok minni,
segi Máríu hverr, sem heyrir,
hennar vers, á diktan þersa.
Vera kann þá, at mærin minnist
mín, þótt liggi ek kvaldr í pínu;
berr mik þar til ván, á vörrum
víst ef leki: *Dominus tecum*!

C.

Almáttigr guð allra stètta,
yfirbjóðandinn engla ok þjóða,
ei þurfandi staði nè stundir,
stað haldandi í kyrrleiks valdi;
senn verandi úti ok inni,
uppi ok niðri, ok þar í miðju,
lof sè þèr um aldr ok æfi,
eining sönn í þrennum greinum!

XCIX.

Ex vero amore, et sincero corde,
pro meâ sàquue propriâ salute rite
dicat Mariae quivis auditor
eius versum (ɔ : laudem) in hoc poëmate (exaratum).
Forsitan tunc virgo meminerit
mei, quamvis affligar cruciatibus;
id est mea spes, de labiis
praesertim si resonet: *Dominus tecum*!

C.

Omnipotens Deus oumium ordinum,
dominatur angelorum et gentium,
nec indigus locorum nec temporum,
locum tenens in tranquillitatis imperio;
simul regnans foris et intus,
supernè, infernè, et ibi in medio,
laus sit Tibi per aevum et aetatem,
unitas vera in ternis distinctionibus!

Það nægir til þess að gefa mönnum hugmynd um bókmentir katólskunnar, að geta þess, að á hinum seinustu fimmtán árum hafa menn prentað (eða lagt upp aptur) einúngis af guðfrædisbókum: í Frakklandi nærri því 5000 bindi, og meir en helmingínn í ákaflega stóru broti; í Englandi og Bandafylkjunum nærri 1000 bindi, að ótöldum öllum útgáfum Biblíunnar, sem eru mjög margar og vandaðar að öllu leyti; á þjóðverjalandi nær því 6000 bindi; á Ítalíu, Spáni, Portúgal hèr um 2000 bindi, og annarstaðar eitthvað 1000. Vèr látum fylgja lista yfir nokkrar bækur í þessu efni, sem fást hjá C. Dolman í Lundúnum:

Audin (J. V.). History of the Life, Writings, and Doctrines of Martin Luther. Translated from the French by William Turnbull, Esq. New Edition, revised and enlarged. 2. vols. 8vo.

Audin (J. V.). The Life of Henry the Eigth, and History of the Schism of England. Translated by Edward G. Kirwan Browne, late Curate of Bawdsey, Suffolk. 8vo.

Balmes (Rev. J.). Protestantism and Catholicity compared in their Effects on the Civilization of Europe. 8vo.

Bossuet's History of the Variations of the Protestant Churches. 2 vols.

Bossuet's Exposition of the Controverted Doctrines of the Catholic Church, with Notes by Dr. Fletcher. 18mo.

Bourdaloue's Spiritual Retreat for Eight successive Days.

Brownson's Quarterly Review. This Review, conducted by the gentleman whose name it bears, is devoted to Religion, Philosophy, and General Literature.

Butler (Rev. Alban). Lives of the Fathers, Martyrs, and other principal Saints: compiled from Original Monuments and other authentic Records; illustrated with the Remarks of judicions modern critics and historians.

Ceremonial for the Use of the Catholic Churches in the United States of America.

Challoner's Meditations for Every Day in the Year. Complete in 1 vol. 12mo. boumd. 2s. 8d.

Challoner's Catholic Christian instructed in the Sacraments, Sacrifice; Ceremonies, and Observances of the Church, by way of Question and Answer.

Chateaubriand, Viscount. The Genius of Christianity, or the Spirit and Beauty of the Christian Religion. Translated by the Rev. C. White, D. D., with a Biographical notice.

Church of the Bible; or Scripture Testimonies to Catholic Doctrines and Catholic Principles.

Churches, Sects, and Religious Parties; or, some motives for my Conversion to the Catholic Church. By a Master of Arts.

Corry (Rev. J. S.). Supremacy of St. Peter, and his Successors the Roman Pontiffs, with Strictures on a Discourse on Papal Infallibity by Robert Lee, D. D., Minister of the Old Grey Friars, being the Substance of Lectures delivered in St. John's Catholic Church, Perth.

Ecclesiastical Map of England and Wales, showing the Position of the Catholic Churches, Chapel, Colleges, and Religious Houses, with the Boundaries of the Archdiocess and the Dioceses; with a Plan of London, showing the Position of the Catholie Churches, &c.; together with a complete List of the Towns in which CatholicChurches are established.

Faith of Catholics on certain Points of Controversy, confirmed by Scripture, and attested by the Fathers of the first five centuries of the Church. Compiled by the Rev. Joseph Berington and the Rev. John Kirk.

Flanagan (Rev. Thomas). A History of the Catholic Church in England, from the first dawn of Christianity in this Island to the re-establishment of the Hierarchy in 1850.

Francis de Sales (St.). Introduction to a Devout Life. 18mo. 2s.

Francis de Sales (St.). Treatise on the Love of God.

Hierurgia; or, Transubstantiation, Invocation of Saints, Relics, and Purgatory. besides those other articles of Doctrine set forth in the Holy Sacrifice of the Mass expounded; and the Use of Holy Water, Incense, and Images, the Ceremonies, Vestments, and Ritual employed in its celebration among the Ceremonies, Vestments, and Ritual employed in its celebration among the Latins, Greeks, and Orientals. Illustratad from Paintings, Sculptures, and Inscriptions found in the Roman Catacombs, or belonging to the earliest Ages of Faith. By D. Rock, D. D. Second Edition, with Additions, and Illustrated with Fifteen Engravings, and above Thirty Woodcuts.

History of the Catholic Missions among the Indian Tribes of the United States, 1529—1854. By John Gilmary Shea.

History of the Catholic Church in the United States. By H. De Courcy. Translated by John Shea.

Keenan (Rev. Stephen). Controversial Catechism; or, Protestantism refuted and Catholicism established by an Appeal to the Holy Scriptures, the testimony of the Holy Fathers, and the dictates of Reason; in which such portioq of Scheffmacher's Catechism as suit modern Controversy are embodied. New edition revised and enlarged.

Kenrick Primacy of the Apostolic See vindicated.

Kenrick A Vindication of the Catholic Church, in a Series of Letters to the Rigth Rev. John Henry Hopkins, Protestant Episcopal Bishop of Vermont.

Lingard (Rev. Dr.). History of England, from the First Invasion of the Romans to the Reign of William and Mary, in the year 1688. New edition, revised and much enlarged.

Lingard (Rev. Dr.). The History and Antiquities of the Anglo-Saxon Church, constaining an Account of its Origin, Government, Doctrines, Worship, Revenues, and Clerical and Monastic Institutions.

Mac Hale (The Most Rev. John, Archbishop of Tuam). Evidences and Doctrines of the Catholic Church, showing that the former are no less convincing than the latter are propitious to the Happiness of Society.

Maistre (Count Joseph De). The Pope, considered in his relations with the Church, Temporal Sovereignties, Separated Churches, and the Cause of Civilization. Translated by the Rev. Ænaes M'D. Dawson.

Manning's England's Conversion and Reformation Compared.

Milner (Rt. Rev. Dr.). End of Religious Con-

troversy. New Edition; with additional Letters from the „Vindication,“ and „Apostolic Tree.“

Moore (Thomas). Travels of an Irish Gentleman in Search of a Religion, whith Notes and Illustations. A new edition, with a Biographical and Literary Introduction. By James Burke, Esq., Barrister-at-Lav.

Newman (Very Rev. Dr.). Discourses on University Education, addressed to the Catholics of Dublin.

Newman (Very Rev. Dr.). Loss and Gain; or, the Story of a Convert. New edition.

Newman (Very Rev. Dr.). Callista; a Sketch of the Third Century.

Newman (Very Rev. Dr.). The Off and Work of Universities.

Protestant Doctrine of Justification and Scheme of Salvation Philosophically Confuted, in Sixteen Articles. By Charles Cholmondeley (an English Catholic).

Pugin (A. Welby). Contrasts; or, a Parallel between the Noble Edifices of the Middle Ages and corresponding Buildings of the Present Day, setting forth the present decay of pure taste. Accompenied by appropriate text. Second edition, enlarged. 4to. cloth lettered.

Rodriguez (Alphonsus). The Practice of Christian and Religious Perfection.

SERMONS: —

ARCHER (Rev. J., D. D.). Sermons for Festivals, and a Second Series of Sermons for every Sunday in the Year. 2 vols.

BOURDALOUE'S SERMONS, translated from the French, by the Rev. A. Carrol.

BUTLER (Rev. Alban). Meditations and Discourses on the sublime Truths of Christianity. 1 vol.

LIGUORI (St.). Sermons for all the Sundays in

the Year, translated from the Italian by a Catholic Clergyman.

MASSILLON'S SERMONS. 8vo.

McCARTHY (Pere). Sermons, with a Notice of his Life and Character.

MORONY'S Sermons for all the Sundays and Festivals of the Year.

NEWMAN (J. H.). Discourses addressed to Mixed Congregations.

REEVE (Rev. J.). Practical Discourses on the Perfections and Wonderfuld Works of God. Second edition.

WHEELER (Rev. J.). Sermons on the Gospels for every Sunday in the Year.

WHEELER (Rev. J.). Sermons on the Festivals. A Selection of Sermons.

WHITE (Rev. T.). Sermons for every Sunday, and principal Festivals of the Year, Selected by Dr. Lingard.

Works by his Eminence Cardinal Wiseman, Archbishop of Westminster: —

1. TWELVE LECTURES on the Connexion between Science and Revealed Religion, with Map an Plates. Third Edition, in 2 vols. small 8vo. cloth lettered.

2. LECTURES on the Principal Doctrines and Practices of the Catholic Church, delivered at St. Mary's Moorfields, during the Lent of 1836. Second edition, entirely resisted and corrected by the Author. Two volumes in one.

3. THE REAL PRESENCE of the Body and Blood of our Lord Jesus Christ in the Blessed Eucharist, proved from Scripture. In Eight Lectures, delivered in the English College, Rome. Second Eidition.

4. FOUR LECTURES on the Offices and Ceremonies of Holy Week, as Performed in the Papal

Chapels, delivered in Rome in the Lent of 1837. Illustrated with Nine Engravings, and a Plan of the Papal Chapels.

5. A REPLY to DR. TURTON, the British Critic, and others, on the Catholic Doctrine of the Eucharist.

6. ESSAYS ON VARIOUS SUBJECTS. 3 vols. 8vo. cloth lettered.

8. THE LIFE OF S. ALPHONSUS LIGUORI, separate.

9. FABIOLA; A TALE OF THE CATACOMBS.

An inquiry into the principle of church authority by the Rd. R. Wilberforce. London 1854.

Perrone. Der Protestantismus und die Regel des Glaubens. Regensburg 1854.

Möehlers Symbolik.

Döllinger. Die Reformation, ihre Entwickelung und Wirkungen. Regensburg 1848.

Jörg. Geschichte des Protestantismus in feiner neunsten Entwikelung. Freiburg 1858.

Aug. Nicolas Etudes sur le christianisme. Paris 1855.

Encyclopedie catholique 2000 Bind Paris ed par Migne. Allir Kyrkjufeðr &c.

Perrone. Theologia Dogmatica hjá Migne i Paris (12 Frcs.)

Etude de la doctrine catholique dans le Camcile de Trente par le R. P. Nampon. Paris 1852.

